

บทที่ 5

ฟรีดริช นิตเช่กับแนวคิดว่าด้วยความเสื่อมของระบอบการปกครอง

“ภรรยาจะฆ่าซึ่งคุณผัว คนชั่วจะฆ่าผู้ที่มีศักดิ์
ลูกศิษย์จะสู้ครูพัก จะหาญหักผู้ใหญ่ให้เป็นน้อย
ผู้มีศีลจะเสียซึ่งอำนาจ นักปราชญ์จะตกต่ำต้อย
กระเบื้องจะเฟื่องฟูลอย น้ำเต้าอันลอยจะถอยจม”
เพลงยาวพยากรณ์กรุงศรีอยุธยา

ฟรีดริช นิตเช่ (Friedrich Nietzsche) นักปราชญ์ชาวเยอรมันมีชีวิตอยู่ระหว่างช่วงกลางจนถึงปลายศตวรรษที่สิบเก้า (ค.ศ. 1844-1900) นิตเช่ถูกจัดให้เป็นนักปรัชญาสมัยใหม่ที่ความคิดมีอิทธิพลและบทบาท สามารถสั่นคลอนและส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโฉมหน้าจารีตทางปรัชญา แนวคิดเกี่ยวกับศีลธรรม การเมืองจนถึงการศึกษาทางสังคมศาสตร์ในช่วงต่อมา ความคิดต่างๆของนิตเช่เริ่มต้นท้าทายจารีตทางปรัชญา โดยผ่านการตีความการดำรงอยู่ในด้านต่างๆของมนุษย์ดำเนินอยู่ภายใต้เงื่อนไขสภาวะของการเกิดขึ้น การเปลี่ยนแปลงและกลายสภาพอยู่ตลอดเวลา (becoming)

แนวคิดดังกล่าวนับเป็นการปฏิเสธลัทธิ แนวความคิดของสิ่งที่เป็นอยู่ และมีความสมบูรณ์อยู่ในตัวมันเอง (thing in itself) ผ่านทางสภาวะอุตรภาพ (transcendental) หมายความว่า การอธิบายถึงสภาวะที่อยู่พ้นจากโลกียวิสัย สภาวะที่เหนือการเข้าใจของมนุษย์โดยทั่วไป ที่นักปราชญ์และศาสดาของศาสนาต่างๆ ที่มีมาก่อนหน้านิตเช่พยายามสร้างมายาภาพให้กับความคิด และความเชื่อของมนุษย์ตลอดมา แต่เมื่อชีวิตและสรรพสิ่งต่างๆของมนุษย์ตกอยู่ภายใต้สภาวะและเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอีกทั้งยังกลายสภาพอยู่ตลอดเวลา ความสัมพันธ์ในเชิงศีลธรรม จริยธรรมที่เกิดขึ้นกับตัวเอวมถึงการสื่อสารกับเพื่อนมนุษย์ในสังคม การเมืองด้วยกันต้องกระทำผ่านการตีความซึ่งต้องให้ความหมายในเชิงคุณค่าอยู่ตลอดเวลา นิตเช่ได้เชื่อมโยงเรื่องของการดำรงอยู่กับการตีความเอาไว้ว่า “มนุษย์ไม่สามารถดำรงอยู่ได้หากปราศจากการประเมินคุณค่า” (Nietzsche, 1969:84) พร้อมทั้งการกล่าวปฏิเสธแนวคิดในเชิงภววิสัยทางศีลธรรม (moral objectivity) เอาไว้ว่า “ไม่มีปรากฏการณ์ที่ตายตัวทางศีลธรรม มีแต่เพียงการตีความในเชิงศีลธรรมของปรากฏการณ์เหล่านั้น” (Nietzsche, 1968:149)

¹there are no moral phenomena, there is only a moral interpretation of these phenomena.’

นิทเซให้ความสำคัญกับกิจกรรมในการตีความ ซึ่งมีผลทำให้มนุษย์เป็นผู้ที่กำหนดการประเมินคุณค่า การสร้างความหมาย เป็นการตระหนักรู้ไปพร้อมๆกับการให้ความสำคัญกับสิ่งที่ตัวเองเข้าไปเกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์ด้วย “การประเมินคุณค่าทั้งหลายทั้งปวงกระทำจากมุมมองด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ ในการอนุรักษ์รักษาไว้ของความเป็นปัจเจกบุคคล ชุมชน เชื้อชาติ รัฐ ศาสนาจักร ความศรัทธาและวัฒนธรรม” (Nietzsche, 1968:149) ด้วยเหตุนี้การประเมินและตัดสินในเชิงคุณค่าต่อสิ่งใดๆก็ตามได้นำมาถึงการให้คุณค่า ความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับระบอบการปกครองที่นิทเซเอง ได้ประเมินคุณค่าในเชิงตัดสินเอาไว้ว่า “การยกระดับของมนุษย์ต้นแบบทั้งหลายทั้งปวง ที่ปฏิบัติกันมาล้วนแล้วแต่เป็นผลงานของสังคมในแบบอภิชนาธิปไตยทั้งสิ้น” (Nietzsche, 1990:192) โดยแนวคิดอันเกี่ยวข้องกับระบอบการปกครองที่นิทเซได้นำเสนอนั้น เป็นประเด็นสำคัญที่ผู้เขียนจะได้ศึกษาและกล่าวถึงในรายละเอียดต่อไป

แนวคิดว่าด้วยความเสื่อมของฟรีดริช นิทเซ

“การประเมินคุณค่าคือการสร้างสรรค์ หากปราศจากมันมนุษย์จะดำรงอยู่ในสภาวะที่ไร้ความหมาย” (Nietzsche, 1969:85) นิทเซได้อธิบายความสามารถของการตีความ และประเมินคุณค่าว่า มีวัตถุประสงค์เพื่อคัดเลือกสิ่งที่ดีเอาไว้และขจัดเอาสิ่งที่ไม่ดีออกไป เป็นไปเพื่อแยกแยะให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ถูกต้องกับสิ่งที่ไม่ถูกต้องออกจากกัน (Hunt, 1993:9) นอกจากนี้การประเมินคุณค่ายังได้รับการยกย่อง ให้เป็นคุณสมบัติของการแสดงออกทางสติปัญญาที่สำคัญยิ่งของมนุษย์ นิทเซเองก็ให้ความสำคัญกับกิจกรรมทางด้านปัญญาดังกล่าว ด้วยการนำเสนอในลักษณะของการสะท้อนผ่านทางแนวคิดหลักๆ ที่จะเป็นดัชนีบ่งชี้ไปพร้อมๆกับอธิบายถึงสภาวะการณ์ ความเป็นอยู่ที่มนุษย์กำลังอยู่ในช่วงของความเจริญรุ่งเรืองหรือกลับจมปลักอยู่กับความเสื่อม

แนวคิดว่าด้วยความเสื่อมของนิทเซ สามารถพิจารณาศึกษาได้จากฐานคติของความสัมพันธ์ที่ดำเนินไปในลักษณะของความขัดแย้งและการต่อสู้ระหว่างคู่หรือขั้วตรงกันข้าม ที่ปรากฏให้เห็นตั้งแต่ระดับจุลภาค ซึ่งเกิดขึ้นภายในจิตวิญญาณ และบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลไปจนถึงระดับมหภาคที่ปรากฏผ่านทางรูปแบบของระบอบการปกครอง (political regime) แนวคิดทางศีลธรรม-จริยธรรมยกตัวอย่างเช่น การยืนยันต่อชีวิตกับการปฏิเสธชีวิต (life-affirmation/life-

* 'Every elevation of the type 'man' has hitherto been the work of an aristocratic society.'

denial) ความสูงศักดิ์กับความสามัญ (nobility/vulgarity) การมีสุขภาพที่ดีกับความป่วยไข้ (healthy/sickness) ความแข็งแกร่งกับความอ่อนแอ (strength/weakness) อันเปรียบเสมือนตัวแทนของเจตจำนงสู่อำนาจกับเจตจำนงสู่สัจธรรม (will to power vs will to truth) และเชื่อมโยงมาสู่เรื่องของการเมืองระหว่างระบอบอภิชนาธิปไตยกับระบอบประชาธิปไตย (aristocracy/democracy)

การศึกษาค้นคว้าดังกล่าว ผู้ศึกษาเองมีความเห็นว่าแนวคิดที่ด้วยความเชื่อมโยงที่นี้ทเซได้นำเสนอในงานเขียนเล่มต่างๆ สามารถศึกษาผ่านแนวคิดหลักที่สำคัญสามแนวคิด ประกอบด้วย nihilism) สองแนวคิดศีลธรรมแบบนายทาสและทาส (master and slave morality) และสุดท้ายคือแนวคิดของนักคิดและนักปราชญ์ที่เริ่มต้นตั้งแต่ยุคกรีกโบราณมาจนถึงสมัยใหม่ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาตระหนักดีว่าแนวคิดทั้งสามที่จะนำมาอธิบายนั้นในตัวของมันเองไม่สามารถที่จะแยกออกมาศึกษาค้นคว้าและทำความเข้าใจได้ในแบบเอกเทศ โดยที่ไม่ต้องเชื่อมโยงและอ้างอิงเข้ากับแนวคิดที่เหลืออยู่ นอกจากนี้แล้วก็ไม้อาจที่จะเข้าใจแนวคิดโดยรวมของนิทเซ่ (totality) ด้วยการศึกษเพียงแค่แนวคิดใดแนวคิดหนึ่งเท่านั้น

ความเชื่อมโยงภายใต้ลัทธิสูญนิยม (nihilism)

สำหรับนิทเซ่อาจกล่าวได้ว่าการเป็นผู้รู้จักมักคุ้น และได้คลุกคลีมีประสบการณ์กับปรากฏการณ์สูญนิยม จนถึงขั้นที่ตัวเองมีความคิดในเชิงสูญนิยม (nihilistic) ทำให้นิทเซ่อธิบายขยายความ สร้างให้ลัทธิสูญนิยมกลายเป็นแนวคิดที่สำคัญแนวคิดหนึ่งของยุโรปขึ้นมาในราวช่วงกลางศตวรรษที่สิบเก้า (Heidegger, 1982:22) ต่อมาในงานเขียนชิ้นต่างๆนิทเซ่ได้ประกาศเตือนให้ชาวยุโรป ตระหนักถึงสัญญาณของลัทธิสูญนิยมที่กำลังก่อตัวและค่อยๆคืบคลานเข้ามาในวงการต่างๆ อาทิ วิทยาศาสตร์ ศิลปะ ปรัชญาและการเมือง (Lowith, 1991:190) ขณะเดียวกันนิทเซ่เริ่มต้นอธิบายความหมายลัทธิสูญนิยม (nihilism) เอาไว้ในหนังสือ 'The Will to Power' นิทเซ่

* มาร์ติน ไฮเดกเกอร์ (Martin Heidegger) อธิบายตีความแนวคิดสูญนิยม (nihilism) เป็นหนึ่งในหัวข้อแนวคิดสำคัญ (major rubrics) ที่อยู่ในลักษณะหลอมรวมเป็นเนื้อเดียวกัน ซึ่งนิทเซ่ได้นำเสนอในงานเขียนเล่มต่างๆ อันประกอบด้วย 'การจับเอาคุณค่าต่างๆมาประเมินกันใหม่' (revaluation of all values hitherto) แนวคิด 'เจตจำนงสู่อำนาจ' (will to power) แนวคิด 'อภิมนุษย์' (The Overman) และ 'การอุบัติซ้ำในแบบนิรันดร์' (eternal recurrence of the same) (โปรดดู Martin Heidegger, Nietzsche: Volume IV: Nihilism. Translated by Joan Stambaugh, David Farrell Krell and Frank A. Capuzzi, Edited with Notes and an Analysis by David Farrell Krell. (New York: Harper & Row. Publishers, 1982)., pp.3-12.

เริ่มต้นด้วยการตั้งคำถามว่า “แนวคิดสูญนิยมมีความหมายอย่างไร? คำตอบคือสิ่งที่เคยมีคุณค่าสูงสุดลดคุณค่าตัวมันเอง และสูญสิ้นถึงเป้าหมาย ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น? แต่ก็ยังหาคำตอบไม่ได้” (Nietzsche, 1968:9) ขณะที่ Martin Heidegger ตีความอธิบาย ความเป็นคุณค่าสูงสุด คือสิ่งที่มีความเที่ยงตรง ความน่าเชื่อถือ (validate) ถูกใช้เป็นมาตรฐานของการวัด การกำหนดให้ค่าสิ่งต่างๆของมนุษย์ ดังนั้นคุณค่าสูงสุดจึงเป็นสิ่งที่ผู้คนใช้เป็นแนวทางและเป้าหมาย เพื่อสร้างความ เป็นระบบระเบียบให้กับการดำเนินชีวิต ซึ่งคุณค่าสูงสุดได้สะท้อนผ่านสภาวะ (Being) อันหมายถึงภาวะความเป็นนิรันดรของค่านิยม ความคิด ความเชื่อในฐานะเป็นต้นกำเนิดของสรรพสิ่ง (Heidegger, 1982:15) อีกนัยหนึ่งลัทธิสูญนิยมก็คือการตัดขาดและแยกตัวเองออกจากจารีต ประเพณี (tradition) ที่ใช้เป็นหลักการดำเนินชีวิตในด้านต่างๆของมนุษย์ การตัดขาดและแยกตัว เองออกจากจารีตประเพณี ทำให้การดำรงอยู่ดำเนินไปในลักษณะที่ว่างเปล่า (nothingness) ปราศจากความหมาย (meaninglessness) และความไร้ซึ่งคุณค่า (valuelessness)

ขณะเดียวกันนิตเชได้อธิบายแยกแยะให้เห็นถึงรายละเอียดต่างๆ ที่เป็นการแสดงออกถึง ลัทธิสูญนิยม ที่จะส่งผลกระทบต่อมนุษย์และสังคมการเมืองตั้งแต่กลางศตวรรษที่สิบเก้าเอาไว้ว่า วิกฤตการณ์มีสาเหตุมาจากการล่มสลายของแนวคิด ความรู้และความเชื่อที่เคยเป็นหลักในทาง จารีตประเพณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำสอนทางคริสต์ศาสนา (Christianity) และการประกาศถึง มรณกรรมของพระเจ้า (God is dead) ที่นิตเชวิพากษ์เอาไว้ว่า “ในคริสต์ศาสนาทั้งแนวคิดทาง ศีลธรรมและคำสอนเองไม่มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงใดๆ กับความเป็นจริงของชีวิตเลย มันเป็น เพียงแค่ต้นเหตุของจินตนาภาพ ในเรื่องของพระเจ้า จิตวิญญาณ อนาคต เจตจำนงเสรี” (Nietzsche, 1990:137) นัยสำคัญในการวิพากษ์ดังกล่าวมีความหมายถึงพระเจ้าของชาวคริสต์ ในฐานะเคยเป็นศูนย์กลางทางด้านศีลธรรมจริยธรรมและความเชื่ออันสูงสุดภายใต้รูปแบบของ อุดมคติ ปทัสถาน หลักการ กฎเกณฑ์ เป้าหมายที่ชาวตะวันตกให้ความเคารพและศรัทธายึดถือ และได้เคยใช้มันเป็นแนวทางอ้างอิงอธิบายพฤติกรรมและการมีชีวิตอยู่ (Heidegger, 1982:4) ด้วยเหตุนี้การมาถึงของลัทธิสูญนิยม ทำให้มนุษย์ประสบความรู้สึกถึงความไร้แก่นสาร (pathos of in vain) ที่เกิดขึ้นกับการดำรงอยู่ (Dasein) ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการลงมือกระทำสิ่งต่างๆ ความทุกข์ยาก

* What does nihilism means? That the highest value devalue themselves. The aim is lacking; “why?” finds no answer.”

เจตนารมณ์ รวมไปถึงความรู้สึกต่างๆ ล้วนแล้วแต่ไม่มีความหมาย ความสำคัญใดๆ มาอธิบายรองรับอีกต่อไป (Nietzsche, 1968:316-318)

ในอีกด้านหนึ่งลัทธิสัจนิยมได้เกิดขึ้นโดยผ่านแนวคิดในเชิงวิมตินิยม (skepticism) ก่อให้เกิดการตั้งคำถาม และตามมาด้วยการตั้งข้อสงสัยอันเป็นผลพวงมาจากการตีความ (ใหม่) ให้ความหมายทางศีลธรรมต่างๆ ที่ไม่สามารถจะอ้างอิงในแบบยึดติดอยู่กับคำสอน ทำการเชื่อมโยงเข้ากับสัจธรรมในทางศาสนาและปรัชญาอย่างที่เคยกระทำต่อเนื่องกันมา เพื่อจะสร้างความศักดิ์สิทธิ์ ความชอบธรรมให้เกิดขึ้นมา การตีความผ่านการอ้างอิงในลักษณะดังกล่าวโดนล้มล้างและปฏิเสธลงอย่างสิ้นเชิง ทำให้ทุกสิ่งอยู่ในสภาพขาดความหมาย ดำเนินไปในลักษณะที่ไม่มีผู้ใด และสถาบันใดทางสังคมสามารถมีอำนาจเบ็ดเสร็จ ทำการผูกขาดการอธิบาย การตีความในแบบจับให้มันค้นให้ตาย รวมถึงไม่มีมาตรการที่เด็ดขาดสำหรับนำมาชี้ขาดการตัดสินเชิงคุณค่า (value judgement) ในกรณีที่เกิดความขัดแย้งและปัญหาระหว่างผู้คนที่มีความคิดและผลประโยชน์ที่แตกต่างอีกต่อไป

ความเสื่อมที่เกิดจากการปฏิเสธและล้มล้างสิ่งที่ถือเป็นคุณค่าสากลที่มนุษย์ให้การเคารพนับถือ (cosmological values) ได้ส่งผลต่อสภาวะทางจิตวิญญาณของมนุษย์ ที่นิทเช่อธิบายเอาไว้ว่า “เมื่อเราค้นหาสาระความหมายในเหตุการณ์และเรื่องราวต่างๆ แต่กลับไม่เจอสิ่งที่เรา

* ยกตัวอย่างเช่นผู้คนที่ต้องประสบกับความทุกข์ยาก ความลำบากคือบุคคลอันเป็นที่รักของพระเจ้า และสัญญาว่าชีวิตความเป็นอยู่จะได้รับการดูแลและใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในอาณาจักรของพระเจ้า (Kingdom of God)

** ในหนังสือ Human, All Too Human นิทเช่เปรียบเทียบแนวคิดในเชิงวิมตินิยมเหมือนกับก้อนเมฆที่ถูกปกคลุมด้วยคำถาม (cloud overcharged with question mark) เป็นอาการของความรวนเร ความไม่เด็ดขาดของผู้คนที่จะทำให้เจตจำนงเกิดอัมพาต (paralysis of will)

*** ภายใต้รูปลักษณะทางปรัชญา (philosophical doctrine) แนวคิดสัจนิยมกำเนิดขึ้น โดยมีสาเหตุจากการปฏิเสธ ล้มล้างความคิดในเชิงอภิปรัชญาของนักปรัชญายุคโบราณอย่างเพลโต ในเรื่องทฤษฎีของแบบ (Theory of Form) ที่สร้างโลกอันอยู่นอกเหนือจากผัสสะและสัมผัสของมนุษย์ (suprasensous world) และแนวคิดทางศีลธรรมในแบบคำสั่งเด็ดขาด (Categorical Imperative) ของนักปรัชญาสมัยใหม่อย่างอิมมานูเอล คานท์ ซึ่งถือเป็นกฎทางศีลธรรมอันเป็นคำสั่งที่บุคคลจะต้องปฏิบัติตามอย่างไม่มีเงื่อนไข และไม่ต้องตระหนักหรือคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นติดตามมาในภายหลัง ไม่ว่าผลนั้นจะเกิดกับตัวเองหรือบุคคลอื่น โดยทั้งสองอยู่ในฐานะที่เป็นรากฐานของการอธิบายทฤษฎีความจริงแบบสมนัย (Correspondence Theory of Truth) ขณะที่นิทเช่เองได้วิพากษ์สิ่งที่เขาเรียกว่า “คำที่ยิ่งใหญ่” (the big words) ในฐานะเป็นอุดมคติที่อยู่เหนือกาลเวลาและสถานที่ สร้างให้มนุษย์เกิดความรู้สึกที่สูงส่ง แต่ในขณะที่เดียวกันมันกลับถูกใช้เป็นธง (flags) ที่ชักขึ้นเพียงเพื่อให้มนุษย์ได้ห้ำหั่นและลงมือ

พยายามค้นหา ทำให้ผู้ค้นหาเกิดการเหนื่อยหน่าย (weary) และความรู้สึกท้อแท้ขึ้นมา (discouraged) ซึ่งก็คือการตระหนักรู้ได้ถึงความสูญเปล่าของการที่ได้ลงมือไป ความเจ็บปวดอันเกิดจากการกระทำอันสูญเปล่า ความรู้สึกไม่ปลอดภัย การขาดโอกาสที่จะฟื้นตัว และได้กลับคืนในสิ่งที่เคยเป็นองค์ประกอบอันสมบูรณ์ อีกทั้งตัวเองเกิดความรู้สึกเกาะงอกกับการโดนหลอกมาเป็นเวลายาวนานจากเหตุการณ์และสรรพสิ่งต่างๆซึ่งเคยทำหน้าที่ของมันได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง ดำเนินไปภายใต้การอ้างอิงกฎสูงสุดทางจริยธรรมและความเป็นระเบียบแบบแผนทางศีลธรรม ภายใต้ความรักและความสมานฉันท์ของทุกชีวิตและการที่ชีวิตทุกชีวิตได้เขยิบเข้าใกล้ความสุขหรือแม้แต่การเขยิบเข้าใกล้ความหายนะรวมหมู่ของมนุษยชาติ ทัศนคติดังกล่าวคือความเชื่อที่หลอมรวมสมาชิกในสังคม ขณะเดียวกันผู้คนในสังคมได้เคยใช้มันเพื่อเดินไปสู่เป้าหมายความสำเร็จร่วมกันแต่ปัจจุบันเกิดตระหนักได้ว่ากลับต้องดำเนินอยู่ภายใต้สภาวะของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและกลายสภาพอยู่ตลอดเวลา (becoming) มิน่าข้ายังดำเนินไปสู่เป้าหมายที่มีแต่ความว่างเปล่ารอคอยอยู่ (aims at nothing) ไร้ผลสำเร็จใดๆเกิดตามมา (achieves nothing)" (Nietzsche, 1968:12)

นอกจากนี้ลัทธิสัญญานิยมยังทำลายฐานมาายาคติของความเชื่อที่ว่าสรรพสิ่งและมนุษย์ดำรงอยู่ในสภาวะของความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน (totality) โดยเฉพาะอย่างยิ่งมนุษย์ในฐานะเป็นสัตว์โลกที่ความเป็นอยู่และความสัมพันธ์ระหว่างกันดำเนินไปอย่างมีระบบระเบียบแบบแผน ภายใต้แนวคิดทางศีลธรรม จริยธรรมและคุณธรรมชุดเดียวกัน (systematization) ต้องกลับกลายเป็นความคิดที่มีแต่ความว่างเปล่า ซึ่งนิทเช่กล่าวไว้ว่า "ในที่สุด เมื่อมนุษย์รู้ตัวว่าไม่มีคุณค่าที่เป็นสากลปรากฏอยู่เหนือเวลาและสถานที่ เมื่อนั้นมนุษย์ก็เกิดความสูญเสียศรัทธาต่อคุณค่าที่ตัวเองเคยยึดถือและเคารพอยู่" (Nietzsche, 1968:13)

ลัทธิสัญญานิยมได้ส่งผลให้ผู้คนไม่สามารถแสวงหาคำอธิบาย และตอบคำถามในเรื่องของเป้าหมาย (aim) ความเป็นเอกภาพ (unity) และนำมาถึงการสูญเสียสภาวะ (Being) ที่เคยใช้เป็นเข็มทิศชี้แนวทางและเป็นต้นแบบให้กับชีวิตความเป็นอยู่ของตัวเองได้ ทำให้เกิดผลลัพธ์ตามมาก็คือ "สิ่งที่เกิดขึ้นในเบื้องต้นคือการตระหนักรู้ถึงการไร้ซึ่งคุณค่าใดๆ ที่จะนำมาตีความว่าชีวิต

* วิลเลียม อี. คอนนอลลี (William E. Connolly) ตีความลัทธิสัญญานิยมของนิทเช่ คือสถานการณ์ในความพยายามหวนกลับคืนสู่สภาพความเป็นอยู่ที่เป็นจริง ในลักษณะที่กลับมาอยู่กับเวลาและเรื่องราวในปัจจุบันของตัวเองอีกครั้ง (politics of homesickness) ภายหลังจากได้ปฏิเสธและละทิ้งมัน กลับไปให้ความสำคัญกับอดีตและอนาคตอยู่เป็นเวลานาน (โปรดดู William Connolly, *Political Theory and Modernity*, (Oxford: Basil Blackwell, 1988). pp.137-140

ดำรงอยู่อย่างมีความหมาย ดำเนินอยู่ได้ผ่านแนวคิดของเป้าหมาย เอกภาพ สัจธรรมที่สนับสนุน ทำให้การดำรงอยู่เป็นไปโดยปราศจากเป้าหมายและจุดมุ่งหมาย สิ่งที่เคยประมวลอยู่ในลักษณะเอกภาพก็แตกสลายกระจัดกระจายออก” (Nietzsche, 1968:13) ผลของปรากฏการณ์ดังกล่าวยังได้ขยายมาถึงเรื่องของความเชื่อ ความศรัทธาที่เคยกระทำในลักษณะรวมหมู่ มีเอกภาพในนามของชุมชนกลายเป็นเรื่องของสิทธิความพึงพอใจของแต่ละกลุ่มคนและปัจเจกบุคคลที่จะกำหนดความเชื่อและความศรัทธากันเอง (Nietzsche, 1974:96)

สำหรับผลกระทบในทางการเมืองและเศรษฐกิจที่มาจากลัทธิสัญญานิยม ทำให้ผู้คนเกิดความคิดเกี่ยวกับหลักการและแนวทางต่างๆ ที่เคยปฏิบัติยึดถือกันมาว่าเป็นแค่เพียงสิ่งที่ประวัติศาสตร์ได้สร้างและให้กำเนิดมันขึ้นมาภายในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น (histrionic) การตีความและรับรู้ในลักษณะดังกล่าวเท่ากับเป็นการปฏิเสธความเป็นภาวะวิสัย (objectivity) ของแนวคิดในระบอบการปกครองต่างๆว่าเป็นสิ่งที่ดำรงอยู่เหนือเวลาและสถานที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้ระบอบประชาธิปไตยสมัยใหม่ หรือในชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “เสรีนิยมประชาธิปไตย” (Liberal Democracy) อันนำมาพิจารณาได้ว่าเป็นระบอบการปกครองที่อยู่ใต้การปกครอง ขาดผู้นำที่ดีและมีความรู้จะมาตัดสินชี้ขาด (the justifiers) ในลักษณะการเป็นผู้นำทางการเมืองอย่างแท้จริง นอกจากนั้นผลพวงภายใต้บรรยากาศของสมาชิกที่มีความกึ่งดิบกึ่งดี (mediocrity) ทั้งในด้านปัญญาและคุณธรรม ได้ประกอบรวมเข้ากับบรรยากาศของเสรีภาพ มีผลทำให้ระบอบการปกครองพร้อมที่จะแกว่งตัวมันเองไปสู่สภาพความเป็นอนาธิปไตย (anarchy) และลัทธิชาตินิยมได้ตลอดเวลา (Nietzsche, 1968:7-8)

ลัทธิสัญญานิยมได้ส่งผลต่อแนวคิดต่างๆทางสังคมและที่เกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ทางการเมือง สถาบันทางการเมืองและกับตัวผู้ปกครองเองที่อยู่ภายใต้ระบอบเสรีนิยมประชาธิปไตยสามารถจะเลื่อนไหล (everything is permitted) ไปบนพื้นฐานของการให้ความสำคัญกับเรื่องของสิทธิ ความเสมอภาคและเสรีภาพของผู้ได้ปกครอง ที่อาจทำให้สังคมการเมืองเข้าใกล้สภาวะและพร้อมที่จะพัฒนาไปสู่ความเป็นอนาธิปไตย หรือไม่ก็แสวงหาผู้นำในลักษณะเผด็จการขึ้นมา ซึ่งนี่เซ่ตั้งข้อสงสัยเกิดต่อประเด็นความไร้เสถียรภาพทางการเมืองเอาไว้ว่า “มีใครผู้ใดต้องการที่จะปกครอง ? ใครผู้ใดจะเชื่อฟัง ?... ไม่มีผู้ปกครองและผู้ได้ปกครอง ทุกคนต่างเหมือนกัน ใครก็ตามที่อุตริคิดแตกต่างออกไปจากสิ่งที่คนส่วนใหญ่คิดก็จะโดนขึ้นป้าย และโดนตราหน้าว่าเป็นคนเสียสติ” (Nietzsche, 1969:46) นอกจากนี้แล้วลัทธิสัญญานิยมยังได้นำมาสู่ปรากฏการณ์สูญญากาศทางศีลธรรม หรือเรียกในอีกชื่อหนึ่งว่า “วิกฤตของสมัยใหม่” (crisis of modernity) ซึ่งปรากฏออกมาในลักษณะที่ว่ามนุษย์ในยุคสมัยใหม่ กลายเป็นมนุษย์ประเภทที่ไม่สามารถรู้ตัวเอง

ต้องการสิ่งใด ไม่มีความเชื่อและความรู้ที่ว่าอะไรคือสิ่งที่ดีหรือสิ่งที่ไม่ดี อะไรที่เป็นความถูกต้อง และอะไรที่ไม่ถูกต้อง” (Strauss, 1989:81)

การคาดคะเนในการเกิดลัทธิสูญนิยมของนิทเช่ ในช่วงเวลาต่อมาถูกนักปรัชญาการเมือง คนสำคัญอย่างลีโอ สเตราส์ (Leo Strauss) นำแนวคิดมาประยุกต์เพื่อใช้อธิบายขยายความปรากฏการณ์ที่เรียกว่า “German Nihilism” อันประกอบขึ้นจากเหตุการณ์ต่างๆทางด้านความคิด ที่เกี่ยวข้องและสร้างความเชื่อกับสังคมการเมืองและวัฒนธรรม ในช่วงต้นศตวรรษที่ยี่สิบของยุโรป อันได้แก่ (1) การก่อกำเนิดของลัทธิทหารนิยมและพรรคชาติสังคมนิยม (National Socialism) ของอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ (2) ความล้มเหลวของแนวคิดปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ ที่มีเป้าหมายในการปกครองมุ่งเน้นไปยังการปกป้องทรัพย์สิน คัมภีร์ชีวิต รวมไปถึงเรื่องของสิทธิ เสรีภาพ และสร้างความสุขให้กับคนหมู่มากจนละเลยไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องคุณค่าทางปัญญา ศีลธรรมและคุณธรรม (3) การกล่าวโจมตีสังคมเปิดภายใต้ระบอบการปกครองเสรีนิยมประชาธิปไตย ที่ได้พหุภาพเอาความล้มเหลวด้านแนวคิดทางศีลธรรมและคุณธรรมมาสู่มวลสมาชิก (4) ความล้มเหลวและไร้ผู้นำของแนวคิดในเชิงประวัติศาสตร์นิยม (historicism) ในการให้สัญญาว่าความมนุษย์จะพบกับสังคมที่สงบสุขยุติธรรมจะต้องผ่านกระบวนการปฏิบัติและเผด็จการของพรรคคอมมิวนิสต์เสียก่อน และประเด็นสุดท้ายเกิดมาจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับแนวคิดในเชิงปฏิฐานนิยม (Positivism) โดยวิทยาศาสตร์ได้ปลดแอกตัวเองออกจากปรัชญาที่เคยอยู่ภายใต้การควบคุมและชี้นำ ซึ่งในระยะเวลาต่อมาได้ดำเนินการภายใต้ระเบียบวิธีการศึกษา และการหาความรู้ที่ได้แยกความจริงออกจากการให้คุณค่า (fact-value) และแยกผู้ศึกษาออกจากสิ่งที่ศึกษา (Strauss, 1998:101-119) ซึ่งประเด็นสุดท้ายของการแสวงหาความรู้ในแบบบ้าคั้งในทาง

* ฮานนาห์ อารินด์ท์ (Hannah Arendt) พิจารณาลัทธิสูญนิยมที่เกิดขึ้นกับระบอบการปกครอง ในช่วงต้นศตวรรษที่ยี่สิบของยุโรปมีสาเหตุเกิดขึ้นมาจากการที่ผู้คนจำนวนมากไม่มีความรู้ ความสามารถ ที่จะใช้เป็นสิ่งสำคัญในการแยกแยะเรื่องของระบอบการปกครองที่ออกจากระบอบการปกครองที่เลว แต่ในขณะที่เดียวกันกลับมีความคิดความเชื่อมั่นที่หันไปให้การสนับสนุน ในการฝากความหวังเอาไว้กับระบอบเผด็จการอำนาจนิยมแบบเบ็ดเสร็จ (totalitarianism) และความเชื่อในตัวผู้นำของระบอบการปกครองดังกล่าวว่าเป็นบุคคลผู้มีศักยภาพในการแก้ปัญหา พร้อมขจัดความเลวร้ายต่างๆของสังคมสมัยใหม่ออกไปได้ นอกจากนี้การที่ผู้คนและสังคมขาดความรู้และความสามารถในการแยกแยะรูปแบบของระบอบการปกครองยังเป็นสาเหตุเบื้องต้น ที่นำมาสู่ความสับสนระหว่างความรุนแรง (violence) กับอำนาจหน้าที่ที่ชอบธรรม (authority) และปิดท้ายลงที่การเลือกผู้นำอย่างฮิตเลอร์ และมุสโสลินีขึ้นมา (โปรดดู Hannah Arendt, *Between Past and Future: Six Exercises in Political Thought*. (New York: The Viking Press, 1961). pp.98-108.

วิทยาศาสตร์ (blindly search) โดยไม่มีพรหมแดนและไม่ต้องคำนึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับศีลธรรม จริยธรรมและคุณธรรมของผู้คนในสังคม กลายมาเป็นประเด็นปัญหาใหม่ในทางด้านชีวจริย (bioethic) ที่มีตัวอย่างให้เห็นจากการคิดค้นในเรื่อง "cloning" และพืชที่ถูกตัดต่อทางด้านพันธุกรรม (GMO)

อิทธิพลของลัทธิสูญนิยมยังทำให้เกิดสภาวะของการไร้ความหวัง บังเกิดบรรยากาศความเหนื่อยหน่ายและเมินเฉยขึ้นกับจิตวิญญาณของผู้คนแต่ละคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเชื่อในความไร้คุณค่า ปรากฏการณ์ดังกล่าวสำหรับนิทเช่นำมาถึงการปล่อยให้สิ่งต่างๆสามารถเลื่อนไหลไปได้ โดยปราศจากระเบียบและกฎเกณฑ์มาควบคุมดูแลเอาไว้ (nothing is true, everything is permitted) ปรากฏการณ์ที่ดำเนินไปในลักษณะดังกล่าวเป็นสิ่งที่นิทเซเองพิจารณาว่าเป็นความเสื่อมที่มนุษย์จะต้องเร่งรีบเพื่อเอาชนะมัน อย่างไรก็ตามสำหรับตัวของนิทเซเอง มีข้อพิจารณาที่เกี่ยวกับมนุษย์ว่า เป็นสัตว์โลกอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ต้องสร้างความหมายที่ต้องดำเนินการพร้อมไปกับการตีความให้กับการดำรงอยู่และการมีชีวิตของตัวเอง เพราะฉะนั้นการที่ต้องเผชิญหน้ากับสภาวะการณของลัทธิสูญนิยม ทำให้มนุษย์ต้องเผชิญหน้ากับวิกฤตการณ์ของความเสื่อม ในอีกแง่มุมหนึ่งถือได้ว่าเป็นการทำทลายภูมิปัญญาของมนุษย์ ขณะที่ลัทธิสูญนิยมเป็นแค่ช่วงระยะเวลาเปลี่ยนผ่าน (transitional period) * เปรียบเสมือนกับ "ช่วงเวลาเที่ยงวันอันเป็นห้วงเวลาที่เงาของมนุษย์สั้นที่สุด โดยมนุษย์ได้เดินทางมาถึงจุดสิ้นสุดของความผิดพลาดอันยาวนาน ในแง่มุมนี้สูญนิยมอาจเป็นช่วงเวลาแห่งความสูงงอมในการที่จะเริ่มต้นใหม่ของมนุษยชาติ" (Nietzsche, 1990:51)

อย่างไรก็ตามการตีความถึงนัยสำคัญในปรากฏการณ์ลัทธิสูญนิยม เป็นแค่เพียงการที่มนุษย์ได้เผชิญหน้ากับความเสื่อม ไม่ใช่การล่มสลายและการสิ้นสุดของสังคมการเมือง (Heidegger, 1982:27) เพราะฉะนั้นมันจึงขึ้นอยู่กับศักยภาพ และความสามารถของมนุษย์เองในการที่จะพลิกฟื้นจากวิกฤตให้เป็นโอกาส นำพาตัวเองพร้อมกับสังคมหลุดพ้นออกมาจากเขาวงกตแห่งลัทธิสูญนิยมได้ ซึ่งการเอาตัวรอดพ้นจากวิกฤตดังกล่าวยังอยู่ภายใต้ความหวังและศรัทธาใน

* นิทเซได้ทำการแบ่งลัทธิสูญนิยมออกเป็นสองประเภท ได้แก่หนึ่งสูญนิยมทวนกระแส (active nihilism) ที่ผู้คนในสังคมยังคงมีความสามารถ รวมถึงพลังกำลังทางสติปัญญาเพียงพอ ที่เมื่อปฏิเสธและล้มล้างคุณค่าแบบเก่าทิ้งไป จะได้ประเมินและสร้างคุณค่าชุดใหม่ขึ้นมาแทน ส่วนสูญนิยมตามกระแส (passive nihilism) เป็นสภาวะในด้านลบที่ผู้คนในสังคมอาจจะต้องเผชิญหน้ากับความสับสน ต้องตกอยู่ภายใต้ความวุ่นวายและความไร้ระเบียบ เมื่อไม่มีความสามารถที่จะสถาปนาและสร้างค่านิยม คุณค่าชุดใหม่ขึ้นมาภายหลังจากที่ได้ปฏิเสธและล้มล้างจารีตประเพณีและคุณค่าเก่าลงไป

สติปัญญาของมนุษยชาติที่นิทเช่ได้กล่าวว่าย่อยสลายในงานเขียนเล่มต่างๆว่า “การประเมินคุณค่าคือการสรรค์สร้าง การให้คุณค่าในตัวของมันเองถือเป็นคุณค่าอันสูงสุด คุณค่าทั้งหลายทั้งปวงดำรงอยู่ได้จากที่มันผ่านการประเมินคุณค่า สำหรับมนุษย์แล้วหากปราศจากการประเมินคุณค่าแล้ว ชีวิตคือความว่างเปล่าปราศจากความหมาย” (Nietzsche, 1969:85) และเพื่อที่จะเป็นผู้ทำหน้าที่รังสรรค์สิ่งใหม่ๆขึ้นมามนุษย์เองจะต้อง “มีเสรีภาพที่จะหลุดพ้นออกจากคุณค่าต่างๆ เพื่อที่จะได้มีเสรีภาพเอาไว้สำหรับการประเมินคุณค่าของสรรพสิ่งต่างๆกันขึ้นมาใหม่” (Heidegger, 1982:5)

นิทเช่กับแนวคิดที่ว่าด้วยความเสื่อมภายใต้แนวคิดศีลธรรมแบบทาส

On the Genealogy of Morality เป็นงานเขียนที่นิทเช่แสดงถึงแนวคิดทางการเมืองเอาไว้ในลักษณะที่ค่อนข้างชัดเจน โดยในความเรียงที่สามนิทเช่ได้บรรยายถึงประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาของมนุษย์ดำเนินไปในลักษณะของความขัดแย้ง และการต่อสู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับระหว่างพลังสองพลังที่สำคัญคือนายทาสกับทาส (master and slave) ระหว่างคนกลุ่มน้อยที่กล้าหาญกับคนส่วนใหญ่ที่ขี้ขลาด มีความอ่อนแอ ระหว่างฝ่ายอภิชนกับบรรพชิต (aristocrat and priest) ซึ่งต่อมาได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงมาสู่การเผชิญหน้าระหว่างสองสถาบันใหญ่ คือรัฐ (state) กับศาสนจักร (church) (Spengler, 1926:342-344)

นายทาสและผู้ปกครองถูกจัดเป็นมนุษย์ประเภทที่สมบูรณ์เข้มแข็ง แสดงออกทั้งในทางร่างกายและจิตใจมีสังกัดอยู่ในชนชั้นสูงของสังคมการเมืองมาตลอด นิทเช่อธิบายปรากฏการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างผู้คนที่ต่างสถานะและความสามารถว่า “เราสามารถมองลึกลงเข้าไปยังภูมิหลังความเป็นมาของทุกๆครัวเรือน องค์กรและทุกๆชุมชน เราจะพบว่าทุกที่เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เคยเป็นสมรภูมิแห่งการต่อสู้ซึ่งกันระหว่างผู้ที่ป่วยไข้ กับผู้ที่สมบูรณ์เข้มแข็งกว่าทั้งสิ้น” (You can look behind every family, every corporate body, every community : everywhere, the struggle of the sick against the healthy.) (Nietzsche, 1994: 96)

* ใน Thus Spoke Zarathustra นิทเช่กล่าวเตือนคนอ่านเอาไว้ว่า “ถึงแม้ว่าไม่มีความจริงในเชิงภาวะวิสัย แต่ก็มีความจริงในเชิงอัตวิสัย” (there is gods, but no God) อันเป็นความรู้ ความศรัทธาและค่านิยมที่มนุษย์ภายหลังยุคมรดกกรรมของพระเจ้าจะต้องสร้างขึ้นใหม่

** ทางด้านปีแอร์ โคลส์โซสกี (Pierre Klossowski) ตั้งข้อสังเกตถึงแนวคิด และการตัดสินใจทางศีลธรรม คุณธรรมของนิทเช่ ได้ดำเนินไปในลักษณะของความเป็นคู่ขัดแย้งที่เป็นปฏิปักษ์ (antithesis) อันแสดงออกถึงคุณสมบัติ

สำหรับผลลัพธ์จากการต่อสู้ช่วงชิงระหว่างบุคคลสองกลุ่มดังกล่าวนี้ เมื่อใดที่ชัยชนะได้เกิดขึ้นกับชนชั้นที่เคยเป็นผู้ได้ปกครอง ซึ่งในความคิดของนิทเซ่ได้ลงความเห็นว่าเป็นมนุษย์ประเภทที่มีความอ่อนแอกว่า ตกอยู่ในสถานะที่ด้อยต่ำกว่า อีกทั้งยังมีความรู้ความสามารถที่ด้อยกว่า ชัยชนะนั้นได้นำมาถึงสิ่งที่เรียกว่าการปฏิวัติของทาสในทางศีลธรรม (slave revolt in morality) ซึ่งก็คือได้กระทำการล้มล้าง “ศีลธรรมแบบนายทาส” (master morality) อันนับเป็นสัญญาณบ่งบอกที่ชัดเจนถึงความเสื่อมได้สืบคลานมาถึงสังคมการเมืองเหล่านั้นแล้ว

ก่อนหน้าที่จะเกิดการปฏิวัติของทาสในทางศีลธรรม สังคมการเมืองภายใต้การปกครองในรูปแบบอภิชนาธิปไตย (aristocratic society) ที่อยู่ภายใต้ศีลธรรมแบบนายทาส เชื่อมต่อ

และอาการต่างๆที่สะท้อนผ่านออกมาทั้งทางร่างกายและจิตใจของผู้คนในแต่ละประเภทของศีลธรรม อาทิความสมบูรณ์แข็งแรงกับความป่วยไข้ (healthy vs sickness) ความเสื่อมโทรมกับความมีพลังกำลัง (decadence vs vigour) ความอุดมสมบูรณ์กับความเหี่ยวเฉา (fecundity vs morbidity) ความมีพลังกำลังกับความอ่อนแอ (strength vs weakness) (โปรดดูแนวคิดดังกล่าวได้ใน Pierre Klossowski, Nietzsche and the Vicious Circle. Translated by Daniel W. Smith, (London: The Athlone Press, 1997), pp.198-201. ด้าน Oswald Spengler กล่าวให้ความสำคัญกับนิทเซ่ ในฐานะนักคิดผู้ที่ได้ตระหนักรู้ถึงแต่ละศีลธรรม มีธรรมชาติและแก่นสารที่ดำเนินไปในลักษณะทวิลักษณ์ (dual nature of all moral) โดยศีลธรรมในแบบ “ดี” กับ “เลว” (good/bad) กำหนดมาจากเหล่าอภิชนาชน ขณะที่ “ดี” กับ “ชั่วร้าย” (good/evil) มีแหล่งกำเนิดจากเหล่าบรรพชิต (โปรดดู Oswald Spengler. The Decline of the West: Perspectives of World-History, authorized translation with Notes by Charles Francis Atkinson. (New York: Alfred A. Knopf, 1926), pp.341-342.

นิทเซ่ใช้อุปมาระหว่างนกอินทรีกับลูกแกะเพื่อแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างศีลธรรมแบบทาส กับศีลธรรมแบบนายทาสหรือระหว่างความแข็งแรงกับความอ่อนแอ โดยที่ฝ่ายแรกเป็นมนุษย์ผู้ที่ยืนยันกับความจริงของชีวิต (self-affirmation) พร้อมรับมือกับทุกสิ่งทุกอย่าง (yes saying) ส่วนผู้ที่มีศีลธรรมแบบทาสได้บอกปฏิเสธ หันหลังให้กับชีวิต (self-negation) หันไปแสวงหา ทำการพึ่งพาสิ่งที่จะสามารถปกป้องและปกป้องประโลมให้กับความผิหวัง ความอ่อนแอของตัวเอง อาทิแนวคิดที่เกี่ยวกับพระเจ้า สังฆธรรม และการแสวงหาความหลุดพ้นให้กับตัวเอง ส่วนนักคิดชาวฝรั่งเศสอย่าง Gilles Deleuze เรียกมนุษย์ประเภทแรกว่า ‘active force’ ส่วนฝ่ายหลังเป็น ‘reactive force’ นอกจากนี้นิทเซ่ยังได้ใช้แนวคิดในเรื่องการเวียนหวัตรในชะตากรรม (amor fati) การอดทนต่อการทดสอบอยู่กับการอุบัติซ้ำซ้ำวันรันคร (eternal return) แนวคิดในเชิงทัศนียภาพ (perspectivism) และแนวคิดเจตจำนงสู่อำนาจ (will to power) มาใช้เป็นเครื่องมือสร้างเป็นปรอทวัดคุณสมบัติความมีศีลธรรมแบบนายทาสและทาส (โปรดดู Robert C. Solomon and Cathleen M. Higgins, What Nietzsche Really Said., pp.120-127.

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง เหล่าทาสกับนายทาสได้ดำเนินอยู่ภายใต้การกำกับของแนวคิดที่แบ่งระหว่าง "ดี" กับ "เลว" (good/bad) แนวคิดดังกล่าวใช้อธิบายถึงแหล่งที่มา ความแตกต่างทางด้านชาติกำเนิด สถานะ บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบทางสังคมรวมไปถึงคุณสมบัติและการแสดงออกของคุณธรรมต่างๆ โดยคำว่า "ดี" (good) ใช้อธิบายคุณสมบัติต่างๆของผู้ปกครองหรือตัวของนายทาส อาทิ การเป็นบุคคลผู้ซึ่งมีกำเนิดที่สูงส่ง มีความร่ำรวยมั่งคั่ง ทั้งทรัพย์สินเงินทองและการถือครองที่ดิน มีความสูงศักดิ์ (nobility) ที่มาจากการเป็นผู้ทรงอำนาจ มีจิตใจ ความรู้สึกนึกคิดและการกระทำที่กล้าหาญ เปิดเผยมตรงไปตรงมาและมีความรับผิดชอบพร้อมกับพันธกิจหลักสำคัญในการคุ้มครองดูแล ผู้อยู่ใต้การปกครอง (pathos of distance) ขณะที่แนวคิด "เลว" (bad) ถูกใช้อธิบายเรียกขานผู้อยู่ใต้การปกครองและบุคคลคนธรรมดาโดยทั่วไป (common and plebeian) (Nietzsche, 1969:25-26)

ต่อมาใน Beyond Good and Evil นิทเช่แนะนำผู้อ่านให้รู้จักกับความขัดแย้งในแนวคิดทางศีลธรรมครั้งแรกของโลก (antithesis) อุบัติขึ้นระหว่าง "ดี" กับ "เลว" ที่อธิบายผ่าน "ผู้สูงศักดิ์"

นิทเช่ได้รับอิทธิพลแนวคิดการจักรรูปแบบสังคมในลักษณะอภิชนาธิปไตย มาจากสังคมกรีกโบราณในช่วงที่เรียกว่า "Homeric age" เป็นสังคมชนเผ่าที่จัดระดับความสัมพันธ์ของผู้ปกครองและผู้ถูกปกครองเห็นได้อย่างชัดเจน โดยเรียกผู้ใต้ปกครองว่า "kakos" มีความหมายถึงสิ่งที่ไม่ดี น่ารังเกียจ เป็นบุคคลผู้มีกำเนิดที่ต่ำต้อย และ "deilos" ซึ่งเป็นบุคคลผู้มีคุณสมบัติของความซื่อสัตย์ ไร้คุณค่า น่ารังเกียจ น่าเวทนา คำอธิบายดังกล่าวตรงกันข้ามกับความหมายของคำว่า "agathos" อันหมายถึงสิ่งที่ดี มีกำเนิดที่สูงศักดิ์ มีความกล้าหาญ ความสุภาพ และความสามารถ W.H. Adkins อธิบายคุณสมบัติของผู้ปกครองที่มี agathos ภายใต้อาริธแบบโฮเมอร์ริคว่าเป็นผู้นำที่มีความสามารถ ความกล้าหาญ ซึ่งถือเป็นหน้าที่ที่สำคัญ ให้การปกป้องคุ้มครองชีวิตผู้อยู่ใต้การปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยามสงคราม ที่ยอมรับกันว่าเป็นสภาวะปกติของนครรัฐกรีกโบราณ (โปรดดู W.H. Adkins, Merit and Responsibility in Greek Ethics, (Oxford:Clarendon Press, 1960), pp.32-33. ขณะที่ Jose Ortega Y Gasset นักปรัชญาชาวสเปน อธิบายถึงชนชั้นสูงกับพันธกิจ (noblesse oblige) ในการที่ต้องคอยกระตุ้น สร้างความท้าทายให้กับตัวเองอยู่เสมอ ด้วยการตั้งเป้าหมายเอาไว้กับสิ่งที่ยิ่งใหญ่และมีความสูงส่งไปไกลกว่าเพียงแต่การปกครองเพื่อเอาอกเอาใจประชาชน หรือแค่สร้างความกินดีอยู่ดี นอกจากนี้ลักษณะของความสูงศักดิ์ (nobility) ผูกติดอยู่กับพันธกิจและการแสดงออกอย่างฉะฉานทันที ซึ่งตรงกันข้ามกับคนสามัญที่มักอ้างเรื่องของสิทธิและต้องการความเป็นอยู่ที่สะดวกสบาย นอกจากนี้แล้ว "จิตใจของผู้สูงศักดิ์มุ่งไปที่การสร้างกฎและระเบียบ ไม่ต้องการความกรุณาหรือความยินยอมแต่อัดแน่นไปด้วยความต้องการมุ่งพิชิต" (โปรดดู Jose Ortega Y Gasset. The Revolt of the Masses, translated, annotated, and with introduction by Anthony Kerrigan, edited by Kenneth Moore, with a forward by Saul Bellow. (Indiana:University of Notre Dame Press, 1985), pp.52-53.

กับ “ผู้ที่ได้รับการดูหมิ่นดูแคลน” (good-bad/noble-despicable) นิทเซได้อธิบายลักษณะความมีอิสระ ความเป็นตัวของตัวเองและการแยกตัวออกห่างอย่างเป็นอิสระของชนชั้นสูงและผู้สูงศักดิ์ในรูปแบบการปกครองอภิชนาธิปไตยเอาไว้ว่า “เป็นบุคคลผู้ตระหนักในตัวเองดีว่าเป็นผู้สร้างและกำหนดมาตรฐานคุณค่าในด้านต่างๆให้กับตัวเองและชุมชนการเมือง โดยไม่ต้องผ่านการวินิจฉัยคำตัดสินจากผู้อื่น เพราะตัวเขาเองเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาด ประกอบเข้ากับบทบาทความเป็นผู้นำที่มีชื่อเสียง ความมีอำนาจที่เปี่ยมล้นพร้อมที่จะใช้มันไปในทางที่สร้างสรรค์ ขณะที่การลงมือให้ความช่วยเหลือแก่คนทุกข์ยาก ผู้ได้การปกครอง ไม่ได้กระทำมาจากการเกิดความสงสาร แต่มาจากอำนาจอันเปี่ยมล้นบริบูรณ์ที่อยู่ในตัวเอง อันแสดงออกถึงความเป็นอิสระ โดยไม่ต้องขึ้นอยู่กับการเรียกร้อง หรือกุศโลบายสร้างคะแนนนิยมให้กับตัวเอง ในลักษณะที่ผ่านความรู้สึกสงสารเห็นอกเห็นใจผู้ได้การปกครอง” นอกจากนี้ยังเป็นบุคคลที่มีบุคลิกลักษณะส่วนตัวในแบบที่ว่า “ผู้สูงศักดิ์ให้เกียรติกับตัวเองในฐานะบุคคลผู้มีอำนาจ ซึ่งหมายรวมถึงการมีอำนาจเหนือตัวเอง เป็นบุคคลผู้เข้าใจว่าควรจะทำอย่างไร ควรจะปิดปากเงียบเมื่อไร สร้างให้ตัวเองเป็นบุคคลผู้มีวินัยและความเข้มงวด รวมไปถึงจิตใจและอารมณ์ที่มีความมั่นคงเด็ดขาดไม่สั่นไหว” (Nietzsche, 1990:195-196)

คุณสมบัติและบุคลิกลักษณะความเป็นผู้นำของชนชั้นสูง ดังที่ได้กล่าวมาในข้างต้น มีความแตกต่างจากชนชั้นล่าง ในฐานะของผู้อยู่ใต้การปกครองที่เฝ้าคอยแต่รับคำสั่ง คำตัดสินจากผู้อื่น หรือไม่ก็ต้องการรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นที่มีกับตัวเอง ซึ่งลักษณะนิสัยดังกล่าวนิทเซพิจารณาว่าเป็นสิ่งที่ทำลายความคิดริเริ่มและการสร้างสรรค์ เนื่องจากผู้ที่รับคำสั่ง คอยแต่จะเงี่ยหูฟังและพร้อมจะเชื่อฟัง กระทั่งไม่สามารถที่จะเล่นบทบาทของการเป็นผู้สร้างได้ (Nietzsche, 1990:198-199) นอกจากนี้คุณสมบัติและบุคลิกลักษณะความเป็นผู้นำของชนชั้นสูงยังมีองค์ประกอบของความห่างของความรู้สึก (pathos of distance) อันถือเป็นคุณลักษณะอันสำคัญของวัฒนธรรมชั้นสูง ที่ได้แบ่งแยกผู้ปกครอง ชนชั้นสูงออกจากความต้องการให้คนอื่นมารู้สึก

นอกจากคุณลักษณะทางจิตวิญญาณที่แตกต่างกันระหว่างชนชั้นผู้สูงศักดิ์กับสามัญชนแล้ว ความรู้สึกในความแตกต่าง (pathos of distance) คือความสัมพันธ์ที่วางอยู่บนการมีลำดับชั้น การเชื่อฟัง การอยู่ใต้โอวาทการบังคับบัญชาที่แบ่งแยกผู้ปกครองออกมามีการปกครองอย่างชัดเจน โดยที่ผู้ปกครองในฐานะการเป็นผู้สร้างสรรค์จะต้องใช้อำนาจการบังคับบัญชากระดัดทำสิ่งที่ปราศจากคุณค่า ให้มีความสำคัญขึ้นมา (subordinating what is small to what is great) ซึ่งนิทเซพิจารณาว่าเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของวัฒนธรรมที่มีความสูงส่งและดีเลิศ ขณะที่นิทเซได้รับต้นแบบอิทธิพลทางความคิดที่เกี่ยวกับคุณธรรมของอภิชน มาจากคุณธรรมในเรื่องของความกล้าหาญ มีชีวิตภายใต้การปฏิบัติตามและการเคารพกฎระเบียบอย่างเข้มงวดของนักรบ อย่างพวกไวคิง ซามูไร

สงสาร เห็นอกเห็นใจ ซึ่งเป็นสิ่งปกติวิสัยที่จะเกิดกับคนชั้นล่าง โดยนิทเซได้ยกตัวอย่างชนชั้นสูง เหล่าอภิชนของนครรัฐเอเธนส์ แจกเช่นเดียวกับชนชั้นสูงในสังคมโบราณตามที่ว่าๆ มีรูปแบบการ ดำเนินชีวิตในลักษณะที่แสดงออกผ่านทางสัญชาตญาณ (instinct) โดยไม่ต้องมีเหตุผลที่จะสรรหามาอธิบายเพื่อรองรับให้กับสิ่งที่ได้ลงมือกระทำไปรวมถึงผลลัพธ์ที่เกิดตามมา^{๖๖} อย่างไรก็ตามการ แสดงผ่านสัญชาตญาณและวัฒนธรรมชั้นสูงของนครรัฐเอเธนส์เดินทางมาถึงจุดเสื่อม จากการปรากฏตัวของโสเครตีส (Socrates) พร้อมกับคำสอนของเขาในฐานะตัวแทนและผู้ให้กำเนิด

วีรบุรุษนักรบในมหากาพย์อีเลียด มาจนถึงตัวบุคคลอย่างพระเจ้าอเล็กซานเดอร์ จูเลียส ซีซาร์ และนโปเลียน โบนาปาร์ต ซึ่งนิทเซชื่นชมและให้การยกย่องในฐานะมนุษย์ผู้มีจิตวิญญาณอันยิ่งใหญ่ (great souled) ที่พร้อม ด้วยความปรารถนาและพลังขับอันมหาศาลที่อัดแน่นอยู่ในตัว แต่ขณะเดียวกันก็มีความสามารถที่จะควบคุมพลัง ความปรารถนาของตัวเองออกมาใช้ในทางที่สร้างสรรค์ และรับใช้บุคคลที่ตัวเองให้ความเคารพยกย่อง

* คำว่าสัญชาตญาณ (instinct) มีนัยความสำคัญสำหรับการเข้าใจความคิด ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นของศีลธรรม แบบนายทาสกับศีลธรรมแบบทาส ซึ่งนิทเซอธิบายการทำงานและความสำคัญของสัญชาตญาณเอาไว้ว่า “สัญชาตญาณหากมันไม่สามารถที่จะปลดปล่อยออกสู่ภายนอกก็จะกลับเข้าไปอยู่ข้างในแทน (internalization) ทำให้มนุษย์พัฒนาสิ่งที่เรียกว่าจิตวิญญาณขึ้นมา (soul) สิ่งที่เกิดขึ้นจากโลกข้างในจิตใจของมนุษย์ที่เริ่มต้นจากจุด เล็กๆ ได้ก่อร่างสร้างตัวขยับขยายอาณาจักรของมันออกไป ทั้งในระดับของความลึก ความกว้าง ความสูงใน ปริมาณเดียวกันกับสัญชาตญาณที่ไม่สามารถปลดปล่อยออกสู่ภายนอก...ซึ่งส่งผลถึงสัญชาตญาณความดิ้นรน ความมีอิสระเสรีของมนุษย์ต้องย้อนกลับ ไปเป็นปฏิกิริยากับตัวเอง โดยเมื่อความเข็ม โหด การตั้งตนเป็นศัตรู ความสนุกสนานของการเป็นผู้ไต่ล่า การ โจมตี การทำลายล้าง สัญชาตญาณทั้งหลายทั้งปวงที่ได้กล่าวมานี้เมื่อไม่ สามารถปลดปล่อยออกสู่ภายนอกได้ก็ต้องย้อนกลับเข้าไปฝังอยู่ในตัวผู้ที่เป็นเจ้าของ และเป็นต้นกำเนิดของสำนึก ที่เลว (bad conscience) ที่มองความปรารถนา (desires) ในทางร่างกายซึ่งกระทำผ่านอายคนะต่างๆ เป็นสิ่งที่ น่ารังเกียจ เฝ้ามองมันด้วยสายตาที่ชั่วร้าย และชักนำไปสู่การปฏิเสธ-รังเกียจสิ่งที่ตัวเองเป็นอยู่ (self-denial) อัน ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้น และประกอบอยู่ในแนวคิดหลักที่สำคัญของศาสนาและศีลธรรมทั้งหลาย (Genealogy of Morality:84-85)

^{๖๖} เป็นประเด็นที่น่าสนใจถึงเรื่องการแสดงออก การกระทำและการตัดสินใจในลักษณะที่ได้ตอบโต้อย่างฉับพลัน ต่อสิ่งต่างๆของชนชั้นสูงและผู้ปกครองในระบบอภิชนาธิปไตย ที่ทางผู้ศึกษาเองตั้งข้อสังเกตว่าการแสดงออก ในลักษณะดังกล่าว ได้มีนัยบ่งบอกถึงความมีอิสระ ความเป็นตัวของตัวเองโดยที่ไม่ต้องอ้างอิงและพึ่งพาผ่าน ตัวกลางอย่างเช่นพระ ผู้ไต่บาปหรือในบริบททางการเมืองที่ต้องดำเนินการผ่านสถาบันและผ่านระบบการมี ตัวแทนของระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบัน ที่เรามักจะกล่าวโทษหรือ โยนความผิดไปที่ตัวสถาบันและตัวแทน ของเราเสมอแต่กลับไม่เคยกล่าวโทษตัวเองกันเลย

เหตุผลและความรู้ที่อยู่เหนือสัญชาตญาณ ทำให้เหตุผลเป็นที่มาของความรู้และปัญญา (Nietzsche, 1990:39-44) ซึ่งจะเป็นประเด็นที่ผู้เขียนจะได้กล่าวลงไปในรายละเอียดต่อไป

ในมุมมองของประวัติศาสตร์การปฏิวัติทางศีลธรรม ที่เริ่มต้นขึ้นจากศีลธรรมแบบนายทาส มาสู่ศีลธรรมแบบทาสได้ปรากฏเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา นิทเช่พิจารณาการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ เกิดขึ้นจากจุดเริ่มต้นที่ชาวยิว (the Jews) นิทเช่ขนานนามชาวยิวว่า “ผู้มีความเกลียดอันยิ่งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์โลก” ซึ่งต่อมากสามารถสร้าง “การเมืองที่ยิ่งใหญ่ของการแก้แค้น” (great politics of revenge) กระทั่งสามารถปลดแอกตัวเองออกจากการอยู่ใต้การปกครองของชาวโรมัน นิทเช่อธิบายการปลดแอกจากนายทาสของชาวยิว ด้วยการสร้างคำอธิบายทางศีลธรรมชุดใหม่ ขึ้นมาว่า “ชาวยิวได้กระทำการล้มล้างผู้ทรงอำนาจ นายทาส ผู้ปกครอง โดยชัยชนะที่ชาวยิวได้รับ ได้กระทำผ่านการประเมินคุณค่าของศัตรูเสียใหม่ หรือกล่าวในอีกนัยหนึ่งก็คือตอบโต้กลับด้วยการแก้แค้นทางจิตวิญญาณที่รุนแรงที่สุด (most spiritual revenge)... โดยจากสมการเดิมที่มีอยู่ว่า (ดี = สูงส่ง = ทรงอำนาจ = สวยงาม = ความสุข = เป็นที่รักของพระเจ้า)” การประเมินคุณค่าขึ้นมาใหม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนโฉมหน้าสังคมอภิชนาธิปไตยและการกลับหัวกลับหางศีลธรรมแบบนายทาสนำมาสู่คำอธิบายชุดใหม่ที่ว่า บุคคลที่มีความอ่อนแอสมควรได้รับความสงสารเท่านั้นคือคนดี (good) คนยากจน คนพิการ คนชั้นล่างเท่านั้นคือคนดี คนที่ได้รับความทุกข์ความทรมาน คนที่เสียเปรียบ คนป่วย คนไร้ความสามารถ คนที่โดนรังเกียจเท่านั้น คือคนที่มีความศรัทธา (pious) และจะได้รับพรจากพระเจ้า ซึ่งมีมาให้แก่บุคคลเหล่านี้เท่านั้น ขณะที่ผู้ทรงอำนาจ บุคคลผู้สูงศักดิ์คือผู้ที่ชั่วร้าย (the evil) เป็นผู้ที่มีความโหดร้าย บุคคลผู้เต็มไปด้วยวราคะและต้นเหตุความอยากอันไม่มีที่สิ้นสุด เป็นผู้ที่ไม่ไ้พระเจ้าตลอดมา เป็นบุคคลผู้ที่จะโดนสาปแช่งและการก่นด่า จะต้องมีชีวิตอันปราศจากความสุขตราบชั่ววันรันดร์” (Nietzsche, 1969:33-34)

* ใน The Will to Power คติพจน์ที่ 184 นิทเช่อธิบายถึงคริสต์ศาสนา (Christianity) ในฐานะแนวคิดที่สงสาร เข้าข้างผู้ทุกข์ยาก ผู้ด้อยโอกาส คนยากจน มีความเห็นอกเห็นใจผู้ที่โดนรังแก โคนกคชั้ข่มเหงตกเป็นเบี้ยล่าง เข้ามาตีบทศีลธรรมแบบทาสต่อจากชาวยิว นอกจากนี้แล้วนัยทางการเมืองของคริสต์ศาสนาได้กลายมาเป็นรากฐานให้กับการปฏิวัติฝรั่งเศส (French Revolution) ที่ถือได้ว่าเป็นการสถาปนาแนวคิดว่าด้วยสิทธิ เสรีภาพ และภราดรภาพให้กับมวลชน จัดได้ว่าเป็นการปูทางให้กับแนวคิดและระบอบประชาธิปไตยและการเมืองแบบมวลชนในเวลาต่อมา

** (good = noble = powerful = beautiful = happy = beloved of God)

การกล่าววิพากษ์ชาวยิวของนิตเช่ยังปรากฏอยู่ในงานเขียน Beyond Good and Evil อันมีใจความว่า “ดังที่เทคซิตุส (Tacitus) และคนโบราณได้พูดกันมาว่าชาวยิวคือบุคคลผู้เกิดมาเพื่อเป็นทาส แต่สำหรับความเชื่อของชาวยิวเอง พวกเขาคือบุคคลที่ได้รับเลือก จึงพิจารณาได้ว่าชาวยิวเป็นเผ่าพันธุ์ที่ประสบความสำเร็จอย่างน่าอัศจรรย์ในเรื่องการกลับลำดับคุณค่า ด้วยการอาศัยน้ำมือและผลงานในลักษณะคำสั่งสอนของเหล่าศาสดา ผู้ได้ผสมผสานความร่ำรวยมั่งคั่ง คนไร้พระเจ้า คนชั่วร้าย ความรุนแรง เรื่องของอายตนะการสัมผัสรับรู้ เป็นสิ่งที่สร้างให้เกิดความเสื่อมเสีย ขณะที่ความยากจนถูกเชื่อมโยงเข้ากับความศักดิ์สิทธิ์และการนับเข้ามาเป็นเพื่อน” (Nietzsche, 1990:118)

นอกจากนี้ในหนังสือ Beyond Good and Evil นิตเช่บรรยายที่มาของศีลธรรมแบบทาสต่อไปอีกว่า “การประดิษฐ์คำสอนทางศีลธรรม (moralize) มาจากคนที่โดนกดขี่ มีชีวิตที่ต้องเผชิญหน้ากับความทุกข์ยาก เป็นบุคคลผู้ที่ต้องตกเป็นทาสผู้อื่นและผู้คนที่มีความอ่อนแอทั้งทางร่างกายและจิตใจ...ผู้คนที่เป็นทาสล้วนแต่มีความสงสัยกับคุณธรรมของผู้ทรงอำนาจ เป็นพวกกังขาคติและไม่ไว้วางใจอย่างร้ายแรงในทุกๆสิ่งที่ยามว่า “ดี” (good) และเพื่อที่จะปลดแอกจากการอยู่ภายใต้คุณค่าทางศีลธรรมดังกล่าว ชนชั้นได้ปกครองจำเป็นต้องโค่นล้มเอาชนะศีลธรรมแบบนายทาส พร้อมกับการลงมือสถาปนาศีลธรรมที่เอื้ออำนวยและมีความสอดคล้องไปกับธรรมชาติ รูปแบบจิตวิญญาณและบุคลิกลักษณะของตัวเองที่มีองค์ประกอบมาจากความรู้สึกในด้านต่างๆในลักษณะที่ว่า “อารมณ์ความสงสาร ความกรุณาปราณี การยื่นมือให้ความช่วยเหลือ ความมีน้ำอดน้ำทน การเป็นคนถ่อมตัว ลักษณะของสิ่งเหล่านี้ถูกสถาปนาและยกย่องให้เป็นคุณสมบัติและคุณธรรมหลัก” (Nietzsche, 1990:197)

กระบวนการสร้างคุณค่าใหม่ทางศีลธรรมหรือที่เรียกขานกันในนามศีลธรรมแบบทาส ได้ถือกำเนิดมาจากความโกรธ ความเคียดแค้นในฐานะผู้ถูกระงับหรือตกอยู่ภายใต้การปกครองและตกอยู่ในฐานะที่ไม่สามารถจะตอบโต้กลับและทำการท้าทายได้ในแบบฉบับล้นทันทันที่ต่ออำนาจและความสามารถของผู้ที่เป็นนายทาส ผู้ปกครองและผู้สูงศักดิ์ การตกอยู่ในสภาวะอันไร้ซึ่งช่องทางในการปลดปล่อยของผู้ที่ด้อยกว่า ได้นำมาสู่การเกิดพฤติกรรมของการเป็นบุคคลที่เจ้าคิดเจ้าแค้นดำเนินอยู่ในลักษณะที่ว่า “ความคับแค้นชักนำไปเกิดการปฏิวัติของทาสในทางศีลธรรม โดยเริ่มต้นขึ้นด้วยแนวคิดโทสอารมณ์ (ressentiment) ที่ได้ถูกรังสรรค์ตกแต่งขึ้นมาให้เป็นคุณค่า

* ในหนังสือ On the Genealogy of Moral ความเรียงที่หนึ่ง บทที่ 10 นิตเช่ได้อธิบายความหมายแนวคิดในแบบ “ressentiment” เอาไว้ว่าความเป็นอยู่ที่ปฏิเสธที่จะตอบโต้ (ไม่สามารถทำการตอบโต้ได้) ด้วยการกระทำตอบใน

สำคัญของศีลธรรมแบบทาส ซึ่งธรรมชาติของโทสอารมณ์นั้น ดำเนินไปภายใต้การปฏิเสธที่จะกระทำการตอบโต้ในลักษณะซึ่งหน้า แต่กลับเก็บเอาไว้และชดเชยด้วยการแก้แค้นในเชิงจินตนาภาพ (imaginary revenge) โดยที่มนุษย์ประเภทดังกล่าวนี้รู้ตัวเองดีว่า ควรจะเก็บเจ็บไว้โดยที่ไม่ลืมเลือน เพียงแต่ตั้งหน้าตั้งตาเฝ้ารอคอยรอโอกาสไปพร้อมๆกับการประพடுத்தตัวในแบบสุภาพและถ่อมตัว อันเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับศีลธรรมของนายทาส ซึ่งพัฒนาขึ้นจากการเผชิญหน้าพร้อมการยืนยันและยอมรับในสิ่งที่ตัวเองได้กระทำลงไป” (Nietzsche, 1969:36)

ความแตกต่างที่ดำเนินอยู่บนพื้นฐานของศีลธรรมและค่านิยมคนละประเภท อันได้แก่การมุ่งเน้นไปที่การลงมือกระทำ (action) สัมผัสอยู่กับโลกแห่งความเป็นจริง (facts) ของชนชั้นสูงและผู้เป็นนายทาส กับอีกฝ่ายหนึ่งได้มุ่งเน้นที่ความคิด (thinking) และการนิยามสร้างสัจธรรม (truths) ภายใต้การมีจิตวิญญาณของความเป็นบรรพชิต (priestly) ที่ได้ถ่ายโอนมายังชนชั้นล่างและผู้อยู่ใต้การปกครอง (Spengler, 1928:335) เป็นปรากฏการณ์ที่สามารถอธิบายเชื่อมโยงไปสู่ความแตกต่างของสภาวะจิตวิญญาณระหว่างบุคคลผู้มีโทสอารมณ์กับชนชั้นสูงที่นิเทศตั้งข้อสังเกตถึงแนวคิดที่ดำเนินไปในลักษณะคู่ขนานเอาไว้ว่า “ขณะที่ชีวิตของชนชั้นสูง ผู้สูงศักดิ์มีชีวิตเรียบง่าย ในแบบเปิดเผยและซื่อสัตย์ตรงไปตรงมากับตัวเอง ทางฝ่ายบุคคลผู้มีโทสอารมณ์กลับอยู่ในลักษณะที่ตรงกันข้าม โดยมีจิตวิญญาณที่ไขว่เขวหวั่นไหวอยู่ตลอดเวลา ขณะที่ความปลอดภัย ความบันเทิงอารมณ์อยู่ภายใต้การปกปิดซ่อนเร้น ดำรงตนเป็นมนุษย์ผู้มีความเข้าใจลึกซึ้งในการเก็บเจ็บ จดจำ รอคอย ทำตัวให้ดูต่ำต้อยและเฝ้าคอยโอกาสที่เอื้ออำนวยในการระเบิดสิ่งที่เก็บเอาไว้ออกมา” (Nietzsche, 1969:38) ในทางกลับกันการดำรงอยู่ของเหล่าอัศวินและพวกขุนนาง (chivalric-aristocratic) ตั้งอยู่บนฐานของความแข็งแกร่งและแข็งแรงในทางพลังกำลังของร่างกาย การมีสุขภาพที่ดี อารมณ์เบิกบาน มีความร่าเริงสนุกสนาน ในขณะที่เดียวกันการรักษาหรือการคงไว้ซึ่งความแข็งแรง ความมีอิสระเสรีและความสุขดังกล่าวเอาไว้ให้ได้ เหล่าอัศวินและพวกขุนนางจำเป็นต้องกระทำผ่านกิจกรรมอย่างการออกรบทำสงคราม การเดินทางผจญภัย การล่าสัตว์ การเดินร่ำ ไปจนถึงการต่อสู้ควลดาบกันบนหลังม้า (jousting) (Nietzsche,

เวลานั้น แต่จะหันกลับมาชดเชยด้วยการแก้แค้นตอบโต้เอาคืนในรูปของจินตนาภาพ (being denied the proper response of action, compensate for it only with imaginary revenge.) ส่วนการแปลความหมายของคำว่า “ressentiment” ผู้เขียนเองขอหยิบยืมเอามาจากคำแปลของ “จักรพันธ์ พรนิมิตร” จากบทความ “ทวิญาณ” ที่เคยลงตีพิมพ์ในรัฐศาสตร์สาร ปีที่ 20 ฉบับที่สาม ปี พ.ศ.2541 ซึ่งผู้เขียนพิจารณาแล้วว่าเป็นคำแปลไทยที่สามารถเทียบเคียงได้ใกล้เคียงที่สุดกับความหมายเดิม

1994a:18) * เพราะฉะนั้นความสุขกับสิ่งที่ลงมือปฏิบัติ จึงเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ (happiness and action) ชีวิตความเป็นที่อยู่ดำเนินไปในลักษณะดังกล่าวของเหล่านักรบ ชนชั้นสูงและพวกขุนนางไม่เคยที่จะถูกตั้งคำถามจากตัวเองและพรรคพวก แต่ในทางกลับกันชีวิตความเป็นอยู่ของชนชั้นล่าง คนอ่อนแอและเหล่าทาส ต่างเต็มไปด้วยการตั้งคำถามและข้อสงสัยอยู่เกือบตลอดเวลา เป็นผลผลิตที่สืบเนื่องมาจากความคับแค้น ความขุ่นเคืองและไม่พอใจกับสภาพการณ์ต่างๆที่ตัวเองต้องประสบพบกับมันอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน

ตรงกันข้ามกับแนวความคิดดังกล่าวของชนชั้นสูง ที่ประกอบด้วยเหล่านักรบและพวกขุนนาง นิทเซ่ได้อธิบายถึงแนวคิดและภาษาที่ถูกเล่นแร่แปรธาตุ (alchemy) ถูกนำมาดัดแปลงโฉมและสร้างมันขึ้นมาใหม่ เพื่อที่จะได้ใช้อธิบายสนับสนุนสร้างความชอบธรรมให้กับความเป็นอยู่ของชนชั้นล่างไปจนถึงบุคคลผู้มีความอ่อนแอทั้งทางด้านจิตใจและร่างกายว่า "พฤติกรรมของบุคคลผู้ไร้ความสามารถ ผู้ไม่สามารถที่จะกระทำการตอบโต้ก็ถูกเปลี่ยนมาเรียกชื่อเสียใหม่ว่า เป็นความดีทางด้านความขลาดกลัว (timid) ก็ถูกเรียกขานในนามใหม่ว่าเป็นการยินยอมลดเกียรติ (humility) การยินยอมให้กับคนที่ตัวเองเกลียดชัง ถูกเรียกเป็นชื่อใหม่ว่าการเชื่อฟัง (obedience) การที่ไม่สามารถป้องกันตัวเองหรือความขี้ขลาด สภาพการณ์ดังกล่าวนี้ถูกนำมาเรียกขานให้ชื่อใหม่ว่าเป็นความมีน้ำอดน้ำทน (patience) หรืออาจพัฒนาไปไกลจนกระทั่งขนานนามยกย่องมันว่าเป็นคุณธรรม (virtue) ชนิดหนึ่งและนอกจากนั้นการที่บุคคลผู้นั้นไม่มีความสามารถ จะทำการแก้แค้นได้กลับมาเรียกมันเสียใหม่ว่าเป็น 'ความไม่ต้องการแก้แค้น' เพราะเป็นเรื่องที่สามารถให้อภัยกันได้ กุศโลบายในรูปแบบดังกล่าวได้นำมาถึงการสร้างแนวความคิดใหม่ๆให้เกิดขึ้นกับผู้คนที่แข็งแรงกว่า ทรงพลังอำนาจมากกว่าได้ตระหนักรู้ถึงความไม่สามารถที่จะกระทำตอบโต้กลับไป (retribution) ของผู้ที่อ่อนแอกว่าว่าเป็นความยุติธรรม (justice)" (Nietzsche, 1994a : 29-30)

นิทเซ่ได้ขยายถึงชัยชนะอันเกิดจากการปฏิวัติของทาสในทางศีลธรรม ต่อศีลธรรมแบบนายทาสที่มันได้ล้มล้างลงไปว่า ดำเนินอยู่ในลักษณะที่ไม่แตกต่างไปจากสัตว์นักล่าที่ผ่านการฝึก

* ใน Thus Spoke Zarathustra บทที่ว่าด้วย Of War and Warriors นิทเซ่ยกย่องและชื่นชมคุณธรรมในรูปแบบความกล้าหาญของเหล่านักรบเอาไว้ว่า "ข้าพเจ้าไม่เร่งเร้าให้กระทำการงานแต่ให้ต่อสู้ ข้าพเจ้าไม่เร่งเร้าให้มีสันติภาพ แต่ให้ประสบกับชัยชนะและที่เราสามารถนั่งลงอย่างสงบเงียบได้ก็คือเมื่อในมือถือธนูและคันของมันเป็นเอาไว้ นอกเหนือไปจากนั้นคือการถกเถียงและทะเลาะวิวาทอันไม่มีที่สิ้นสุด ดังนั้นสันติสุขได้มาจากชัยชนะ... สงครามและความกล้าหาญได้กระทำสิ่งที่ยิ่งใหญ่ มากกว่าการบริจาทานและสุดท้ายมัน ไม่ใช่ความรู้สึกสงสาร แต่คือความกล้าหาญของเราต่างหากที่สร้างคุณูปการแก่ผู้ประสบโชคร้าย"

จนถูกทำให้มีความเชื่อ เชื่อกันคำสั่ง สร้างประโยชน์ให้กับผู้ที่เป็นเจ้าของ โดยดำเนินไปในลักษณะที่ว่า “การให้กำเนิดสัตว์ที่เชื่อ เชื่อฟัง มีอารยธรรมและได้ลงเอยที่การกลายสภาพมาเป็นสัตว์เลี้ยงอยู่ภายในบ้าน นั่นคือเป้าหมายในทุกๆวัฒนธรรมการเมืองที่ลงมือกระทำกับสัตว์นักร้องจากเดิมที่ใช้สัญชาตญาณแบบโต้ตอบจับปล้น กลับกลายมาเป็นสัญชาตญาณในลักษณะซ่อนเร้น ต้องเก็บกดและลงท้ายด้วยการมีปฏิกริยา ซึ่งได้พัฒนาไปสู่สัญชาตญาณในแบบโทสะอารมณ์” (Nietzsche, 1994:26)

ในความเรียงที่สามของหนังสือ *On the Genealogy of Morals* นิทเชียกตัวอย่างถึงแนวคิดของ “อุดมคติแห่งสภาวะธรรม” (ascetic ideal)^{**} ในฐานะเครื่องมือสำหรับการช่วยตอกย้ำให้การปฏิบัติของทางศีลธรรมสมบูรณ์ยิ่งขึ้นโดยที่ “อุดมคติแห่งสภาวะธรรม” มีแหล่งที่มาจากสัญชาตญาณเพื่อเอาตัวรอดของมนุษย์ผู้ที่มีความเหนื่อยหน่าย กำลังที่จะหมดสิ้นเรี่ยวแรงและจิตใจที่จะดิ้นรนต่อสู้เผชิญหน้ากับชีวิตอีกต่อไป (degenerating life) (Nietzsche, 1969:120) นิทเชียได้วิเคราะห์ผลลัพธ์ของการที่มนุษย์ตกอยู่ภายใต้มนต์ตราของ “อุดมคติแห่งสภาวะธรรม” ที่ส่งผลให้ผู้แข็งแกร่งทั้งทางร่างกายและจิตวิญญาณ ดำรงตนในฐานะสัตว์นักร้องกลายมาเป็นสัตว์ที่อ่อนโยน ลดระดับความดูร้ายลง ขณะที่การดำรงตนของคนที่อ่อนแอ กลับรุ่มล่อมด้วยอาการป่วยไข้ทางจิตวิญญาณ พร้อมทั้งจะประณามและทำอันตรายต่อผู้ที่แข็งแกร่งและสมบูรณ์กว่าตัวเอง ซึ่งปรากฏออกมาในลักษณะที่ว่า “ผู้ที่ป่วยไข้เป็นสิ่งอันตรายร้ายแรงที่สุดสำหรับผู้แข็งแรง เราจะมองเห็นได้จากการทำลาย การสร้างความเสื่อม ความเสียหายให้กับบุคคลที่แข็งแรง ไม่ได้เกิดขึ้นจากน้ำมือของผู้ที่แข็งแรงกว่าหรือแข็งแรงที่สุดแต่กลับมาจากน้ำมือของคนี่อ่อนแอที่สุด...และไม่ใช่คนเลว หรือสัตว์นักร้อง แต่มันคือบุคคลผู้ป่วยไข้ที่เป็นอันตรายใหญ่หลวงที่สุดสำหรับมนุษย์บุคคลเหล่านี้ในแรกเริ่มคือผู้โชคร้าย คนยากจน ชนชั้นล่างของสังคมที่ถูกจัดอยู่ในประเภทเดียวกับ

* แนวความคิดในลักษณะดังกล่าวมีผลให้เกิดรูปแบบการปกครองและคุณสมบัติของผู้ปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเป็นรัฐบาลด้วยการยึดหลักแนวคิดในเชิงอรรถประโยชน์นิยมและสัญญาประชาคม ซึ่งรัฐบาลมีหน้าที่เป็นเพียงผู้รับใช้และปกป้องผลประโยชน์ของผู้ปกครองเท่านั้น โดยเป็นประเด็นที่ผู้ศึกษาจะได้กล่าวในรายละเอียดต่อไป

** นิทเชียให้ความหมายของแนวคิดความเป็นอุดมคติแห่งสภาวะธรรม ประกอบขึ้นด้วยคุณสมบัติของการถ่อมตัว (humility) ความยากจน (poverty) และพรหมจารี (chastity) โดยมีบรรพชิตแห่งสภาวะธรรม (ascetic priest) เป็นผู้นำให้การช่วยเหลือ พร้อมไปกับการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง

ผู้ที่อ่อนแอในทางร่างกายและจิตวิญญาณ ผู้ที่เฝ้าคอยทำลายชีวิตของเพื่อนมนุษย์ด้วยการใส่ยาพิษที่มีฤทธิ์ร้ายแรงที่สุด และด้วยการสร้างแนวคิดในเชิงวิมตินิยม (scepticism) มาสั่นคลอนความรู้และความศรัทธา” (Nietzsche, 1969:121-122)

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากแนวคิดในเชิง “อุดมคติแห่งสภาวะธรรม” (ascetic ideal) เป็นเครื่องมือทำให้ผู้ที่อ่อนแอและป่วยไข้เกิดความคิด ความรู้สึกว่าตนเองมีความเหนือกว่า ดีกว่าผู้ที่แข็งแรงโดยดำเนินไปในลักษณะที่ว่า “การสมรู้ร่วมคิดกันของผู้ที่มีความทุกข์เวทนา ต่อผู้ที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งผู้ที่คว่ำชัยชนะกลับเป็นผู้ที่อัดแน่นไปด้วยอารมณ์ความรู้สึกของความเกลียดชัง... ผู้คนประเภทนี้ต้องการสิ่งใด พวกเขาเหล่านี้ได้แสดงให้เห็นถึงแง่มุมของความยุติธรรม ความรักต่อเพื่อนมนุษย์ ความมีปัญญาและความเหนือกว่าที่มีอยู่ในอีกหลายๆ ด้าน สิ่งดังกล่าวคือดอกผลอันเกิดจากความทะเลาะทแยงของคนที่ย่ำแย่ที่สุด แต่กลับบอกกล่าวแก่ชาวโลกว่าพวกเขาคือคนดี มีจิตใจและการกระทำที่ถึงพร้อมด้วยความยุติธรรมและความปรารถนาดี” (Nietzsche, 1969:122)

ภายใต้เชื้อคลุมของแนวคิด “อุดมคติแห่งสภาวะธรรม” ที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นการติดอาวุธให้กับคนที่อ่อนแอ บุคคลที่ประสบกับความทุกข์เวทนาและชนชั้นล่างของสังคมสามารถเงยตาอ้าปากขึ้นมาต่อกรกับผู้แข็งแรงกว่า มีพลังกำลังมากกว่าจนถึงขั้นที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงรูปแบบและโครงสร้างในทางสังคมการเมืองที่นิตเชเองได้กล่าวเอาไว้ว่า “โดยสัญชาตญาณของผู้มีความทุกข์เวทนา ตกเป็นเบี้ยล่างมานานย่อมจะต้องสอดส่ายสายตามองหาสาเหตุของความทุกข์ยาก ความลำบากยากแค้นที่เกิดขึ้นกับชีวิตพวกเขา หรือที่เรียกว่าผู้กระทำผิด แล้วลงเอยด้วยการปลดปล่อยพลังความแค้นที่สะสมเอาไว้ ในนามของการปลดปล่อยและการปฏิวัติ” (Nietzsche, 1994a:99)

หนังสือที่ถูกรวบรวมขึ้นภายหลังจากมรณกรรมของนิตเช The Will to Power ผู้เขียนได้วิเคราะห์ถึงสาเหตุและที่มาในชัยชนะของบุคคลผู้ที่มีความอ่อนแอกว่าเอาไว้ว่า “ผู้ที่ป่วยไข้และคนอ่อนแอมีสิ่งที่ทำให้เกิดความน่าเห็นอกเห็นใจ เป็นผู้มีจิตใจกรุณาปรานีมากกว่าผู้ที่สมบูรณ์แข็งแรง ผู้ที่ป่วยไข้และอ่อนแอมีจิตใจพร้อมจะเปลี่ยนแปลง ต้อนรับความบันเทิงสนุกสนาน แต่ขณะเดียวกันแฝงไว้ด้วยความอาฆาตมาดร้ายมากกว่า ติดตามมาด้วยการปฏิบัติและการสถาปนาสิทธิความเท่าเทียม เป็นที่มาของมนุษย์ผู้มีสัญชาตญาณของความเสื่อม โทสอารมณ์ แค้นเคืองกับโลก ผู้มีแรงขับดันทำลายล้าง ลัทธิอนาธิปไตยและรวมความถึงสัญชาตญาณในแบบทาส สัญชาตญาณของความขี้ขลาด เต็มไปด้วยความมีเล่ห์เหลี่ยมพร้อมกับความสามานย์ สิ่งดังกล่าวได้ลงมือจัดการกับระเบียบแบบแผน ทางสังคมการเมืองที่ได้เก็บรักษามาเป็นเวลานานและไหลบ่ามาปนเปื้อนกับโลหิตของทุกชนชั้น หลังจากเวลาผ่านไปสองถึงสามรุ่นก็ไม่สามารถตระหนักถึงเชื้อ

สายที่แท้จริงของตัวเองได้ ทุกสิ่งทุกอย่างกลายเป็นเรื่องของผู้ชนและตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมาก็เกิดลักษณะคุณธรรมของการรวมหมู่ ตั้งตนเป็นปฏิปักษ์กับผู้ที่ผ่านการคัดสรรและการต่อต้านอภิสิทธิ์ชนทุกประเภท สุดท้ายคือความยินยอมพ่ายแพ้ก็บังเกิดขึ้นกับเหล่าอภิสิทธิ์ชน" (Nietzsche, 1968:460-461)

ชัยชนะของศีลธรรมแบบทาสต่อศีลธรรมแบบนายทาสเป็นปรากฏการณ์ทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า การพลิกกลับลำดับชั้น (inversion of the order of rank) ที่เคยดำรงอยู่ภายใต้ระบอบอภิชนาธิปไตยต้องเปลี่ยนแปลงมาสู่ระบอบประชาธิปไตย โดยดำเนินไปภายใต้รูปแบบการเมืองของมวลชน (mass) และฝูงชน (mob) นิทเซอร์อธิบายกระบวนการที่เกิดขึ้นเอาไว้ว่า "การกบฏลูกฮือของเหล่าผู้ด้อยอภิสิทธิ์ นำมาถึงการเปลี่ยนแปลงให้กับวรรณะผู้รับใช้ วรรณะที่ต่ำกว่ายกระดับตัวเองขึ้นมาเป็นชนชั้นกลาง ขณะเดียวกันประชาชนได้กลายมาเป็นผู้อิทธิพล มีส่วนในการตัดสินใจทางการเมือง" (Nietzsche, 1968:71) โดยมีการใช้แนวคิดต่างๆ มาเป็นอาวุธคัดจางต่อรองกับฝ่ายผู้ปกครองอาทิ "เรียกร้องเอาความยุติธรรมกับผู้ที่อยู่ในอำนาจ (justice) ใช้ข้ออ้างเรื่องของเสรีภาพเพื่อที่จะไม่อยู่ใต้แอกของผู้ปกครอง (freedom) และเรียกร้องขอสิทธิและความเสมอภาค เพื่อให้เป็นเกราะป้องกันอันตรายจากการกระทำของบุคคลที่เหนือกว่าและแข็งแกร่งกว่า" (Nietzsche, 1968:53)

นอกจากเครื่องมือทางการเมืองดังกล่าวแล้วการต่อสู้ของคนชั้นล่าง และผู้ได้ปกครองยังปรากฏให้เห็นผ่านแนวคิด และขบวนการการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องประเด็นต่างๆ ในทางสังคมการเมืองและวัฒนธรรม อาทิเช่นการเรียกร้องความเป็นประชาธิปไตย การเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของชนชั้นล่าง สตรีและขบวนการปฏิวัติเพื่อล้มล้างเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง

นอกเหนือไปจากชัยชนะในการสร้างศีลธรรมแบบทาสให้เกิดขึ้นแล้ว ชนชั้นล่างในทางสังคมการเมืองยังได้ทำการถอดเขี้ยวเล็บ เข้ามาควบคุมและใช้ประโยชน์ ด้วยวิธีการเปลี่ยนแปลงบทบาทหน้าที่และโฉมหน้าของผู้ปกครองของชนชั้นสูงผ่านกุศโลบายในทางการเมืองการปกครองที่ว่า "บรรดาฝูงชนมีความรู้สึกต่อบุคคลผู้ที่มีความสามารถ ความพิเศษกว่าตัวเองไม่ว่าจะเป็นคนที่แข็งแกร่งกว่า มีพลังอำนาจมากกว่า มีสติปัญญาสูงส่งกว่าซึ่งบุคคลเหล่านี้สามารถคุกคาม สร้างอันตรายให้เกิดขึ้นกับชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขาได้ตลอดเวลา ดังนั้นการชักจูงด้วยการเปลี่ยนให้มารับหน้าที่ มีตำแหน่งในฐานะผู้ปกครอง ผู้พิทักษ์ แต่ได้ดำเนินการอยู่ภายใต้การทำหน้าที่เป็นผู้รับใช้ของมวลชน" (Nietzsche, 1968:159) อย่างไรก็ตามการลดระดับภาระหน้าที่ของตัวเองหรืออาจเรียกอีกนัยหนึ่งว่าการปรับตัว อาจมาจากฝ่ายผู้ปกครอง ชนชั้นสูงเองที่ตระหนักว่าไม่สามารถต่อต้านกับแรงกดดันอีกต่อไปได้ ทำให้ต้องยอมละทิ้งลักษณะคุณธรรมและความมีอภิสิทธิ์ต่างๆ แล้ว

หันมาให้ความสำคัญ เอาใจใส่กับผลประโยชน์ของประชาชน คนยากจน คนอ่อนแอ ผู้อยู่ได้ ปกครองเป็นที่ตั้ง ซึ่งปฏิกริยาดังกล่าวนี้ทศพิจารณาว่าเป็นการสร้างกุศโลบายที่แยบยลของการแปลงสภาพสิ่งที่มีอันตรายไปสู่สิ่งที่สามารถทำประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับคนจำนวนมาก ซึ่งได้ดำเนินไปในลักษณะที่ว่า "ศีลธรรมในแบบฝูงสัตว์" ได้พยายามอย่างสุดกำลังเพื่อสร้างความผาสุกอันเป็นสากลให้เกิดขึ้นบนโลกใบนี้ ทำให้ผู้คนดำรงชีวิตอยู่ภายใต้ความปลอดภัย มีความสะดวกสบาย ปราศจากภัยอันตรายใดๆ มาคุกคามชีวิตความเป็นอยู่ นอกจากสิ่งดังกล่าวแล้วศีลธรรมในแบบฝูงสัตว์ ยังคงวาดฝันไปไกลถึงขั้นที่ประกาศสนับสนุนลัทธิความเสมอภาค (equality) และมีความเห็นอกเห็นใจแก่ผู้ประสบความทุกข์ยาก (sympathy with all that suffers) โดยคาดหวังว่าความทุกข์ยากทั้งหลายทั้งปวงของมนุษยชาติจะถูกขจัดปัดเป่ามิให้หลงเหลืออยู่บนโลกนี้อีกต่อไป" (Nietzsche, 1968:502)

นักปรัชญาและกระแสความคิดที่พัฒนาให้เกิดความเสื่อม

1. โศครุติสและเพลโตกับทฤษฎีของเหตุผล-ความรู้ (tyrant of reason and knowledge)

ในฐานะตัวแทนความเสื่อมของยุคโบราณ

* ใน Beyond Good and Evil บท What is Noble? นิทซ์กล่าวถึงศีลธรรมแบบทาสแท้จริงแล้วคือศีลธรรมของอรรถประโยชน์ (Slave morality is essentially the morality of utility.)

** นิทซ์ได้ลงมือวิพากษ์และโจมตีนักปราชญ์ พร้อมทั้งแนวคิดของนักปราชญ์ตั้งแต่ยุคก่อนหน้าเพลโต (pre-Platonic) มาจนถึงนักปราชญ์ร่วมสมัยอย่างออกุสต์ โคสต์ (August Comte) และเฮอริเบิร์ต สเปนเซอร์ (Herbert Spencer) (โปรดดูการวิพากษ์นักปราชญ์และแนวคิดได้ใน Twilight of the Idols ในบท Expeditions of an Untimely Man และ The Will to Power ใน Book Two: Critique of Highest Values) สำหรับในส่วนของนักศึกษาได้จำกัด ทำการเลือกสรรนักปราชญ์และแนวคิดของนักปราชญ์ที่นิทซ์ วิพากษ์โจมตีเอาไว้สองจำพวก โดยพวกแรกประกอบด้วยโศครุติส (Socrates) กับเพลโต (Plato) พิจารณาในฐานะตัวแทนนักปราชญ์ของยุคโบราณ ขณะที่ฌ็อง ฌาคส์ รูสโซ (Jean Jacques Rousseau) และแนวคิดเชิงอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism) และแนวคิดในเชิงปฏิฐานนิยม (Positivism) ในฐานะตัวแทนนักปราชญ์และแนวคิดสมัยใหม่ โดยที่แนวคิดของนักปราชญ์ทั้งสองจำพวกมีอิทธิพล ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงลี้ลับศีลธรรมแบบนายทาส และเป็นรากฐานให้กับศีลธรรมแบบทาสขึ้นมา อีกทั้งยังมีผลเชื่อมโยงมาสู่แนวคิดของระบอบประชาธิปไตยเสรีนิยม (Liberal Democracy) ที่นิทซ์พิจารณาว่าเป็นระบอบการปกครองที่เสื่อม

ในฐานะนักปรัชญานิเช่ได้กำหนดพันธกิจหลักของเขาเอาไว้ว่าเป็นการจับผิด จับโกหกตัวนักปรัชญาและแนวคิดทางปรัชญา โดยผ่านวิธีการตรวจสอบด้วยการเคาะ (ด้วยค้อน) เพื่อฟังเสียงเทวรูป (sound out idol) ที่ผู้คนส่วนใหญ่หลงกราบไหว้บูชา แต่นิเช่กลับค้นพบว่ามันมีความกลวงโปร่งอยู่ข้างใน (hollow sound) (Nietzsche, 1990:31) นักปรัชญาและแนวคิดของนักปรัชญาจึงถูกนิเช่เข่นำมาประเมินคุณค่า โดยการประเมินคุณค่าและการตัดสินวางอยู่บนสมมติฐานที่ว่า แนวคิดที่นักปรัชญานำเสนอออกมานั้นในเนื้อแท้ของมันแล้วมีความหวังดี หรือมุ่งร้าย มีผลทำให้ชีวิตเฟื่องฟูหรือตกต่ำกันแน่ (life ascending or descending) เรื่องดังกล่าวสามารถประเมินคุณค่าได้ จากฐานะเป็นนักคิดที่ติดอาวุธให้กับคนชั้นล่าง สร้างศัตรูอาวุธให้กับบุคคลที่อ่อนแอ จัดการแปลงสภาพให้กลายมาเป็นผู้ที่น่าสงสารมีความน่าสนใจ ขณะที่ได้สลายอำนาจและพลังของกลุ่มคนที่สมบูรณ์และแข็งแรงกว่า ที่นิเช่ถือว่าเป็นการทำลายพลังที่ทำให้เกิดการสร้างสรรค์

การประกาศสงครามทางความคิดกับบรรพบุรุษทางความคิด ถือเป็นยุทธวิธีที่ทำให้นิเช่สามารถวิพากษ์วิจารณ์จารีตแนวคิดทางปรัชญาที่มีมาก่อนหน้าเขา โดยกระทำไปพร้อมๆ กับการประเมินคุณค่านักปรัชญาและแนวคิดที่นักปรัชญาต่างๆ นำเสนอออกมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับภาพลักษณ์ของนักปรัชญาที่ในทัศนะของนิเช่เป็นเพียงแค่ “บุคคลที่เสนอความคิด ความเห็นที่สอดคล้องกับความเชื่อของคนส่วนใหญ่ โดยไม่ได้นำเสนอสิ่งที่เป็นความจริงหรือสัจธรรมตามที่คนส่วนใหญ่เข้าใจกัน” (Nietzsche, 1969:126)

การร่ำบ่นของนักปรัชญาในลักษณะกล่าวอ้างสรรพคุณว่า แนวคิดได้สร้างคุณประโยชน์ และสามารถยกระดับพัฒนามนุษย์ แต่การอ้างดังกล่าวนิเช่ประเมินว่าเป็นเพียงแค่เสื้อคลุม ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วนักปรัชญาพร้อมแนวความคิดในทางปรัชญา เป็นสิ่งที่ไม่แตกต่างไปจากคำสอนและแนวคิดในทางศาสนาที่มุ่งทำลายจินตนาการ วัตถุประสงค์เพื่อต้องการทำให้มนุษย์เชื่อฟังกระทำตาม โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การทำลายและควบคุมสัญชาตญาณ (taming) ทำให้มนุษย์กลายมาเป็นสัตว์อ่อนแอ ป่วยไข้ มีปัญหากับตัวเองและมีพฤติกรรมในแบบว่าอ่อนส่อนง่าย นอกจากสิ่งดังกล่าวแล้วนิเช่ ได้ขนานนามให้กับการทำงานของนักปรัชญาว่าเป็น “กรรมกรทางปัญญา” (philosophical labor) มากกว่าการเป็นนักปรัชญาที่แท้จริง (genuine philosopher) ซึ่งความหมายอันแท้จริงของบุคคลดังกล่าวนี้เป็นทั้งผู้ออกคำสั่งและผู้ปกครอง (commander and legislator) รวมไปถึงการสร้างสรรคคุณค่า ที่ถือได้ว่าเป็นการประสานความคิดและการปฏิบัติเข้าไปได้ด้วยกัน ส่วนความหมายกรรมกรทางปัญญา เป็นเพียงความพยายามในการสร้างคำอธิบายในรูปแบบที่ตายตัว ดำรงตัวมันเองอยู่เหนือกาลเวลาและสถานที่ ที่รู้จักกันในนามของระบบ (philosophical system) มาใช้อธิบายสถานะการดำรงอยู่ของมนุษย์ที่ในความเป็นจริงแล้วมี

ธรรมชาติอันสิ้นไหลไม่สามารถจับให้มั่นคงให้ตาย มีการเปลี่ยนแปลงและกลายสภาพอยู่ตลอดเวลา

ในความคิดของนิทเซ จุดเริ่มต้นความเสื่อมของปรัชญาเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ ปรากฏเป็นรูปเป็นร่างชัดเจนผ่านทางโสเครติส ในฐานะนักปรัชญาคนแรก ที่นิทเซอธิบายว่า "ภาพลักษณ์ของนักปรัชญากรีกนับตั้งแต่โสเครติสเป็นต้นไป คืออาการของความเสื่อมสัจจะคุณของการต่อต้านความเป็นกรีก (anti-Hellenic) ได้ขึ้นมายึดหัวหาดทางความคิดและภูมิปัญญา" (Nietzsche, 1968:231) โดยก่อนหน้าโสเครติส ความรุ่มรวยทางความคิดและภูมิปัญญาของกรีกได้วางอยู่บนรากฐานที่สำคัญอันได้แก่ การแสดงออกผ่านทางวัฒนธรรมของการประชันแข่งขัน (agonistic culture) ^{**} ที่ทางนิทเซเองยอมรับว่าเป็นกลอุบาย ให้การยกย่องในฐานะช่องทางอันประเสริฐเลิศล้ำในการปลดปล่อยพลังขับที่มีตามสัจจะคุณของชาวกรีกให้ออกมาในทางสร้างสรรค์ สร้างความอิมเมจใจให้กับเจ้าของ อีกทั้งยังสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนและนครรัฐ สร้างให้ชาวกรีกดำรงความเป็นรัฐวัฒนธรรม (cultural state) ตัววัฒนธรรมของการประชันแข่งขันจึงเปรียบเสมือนสายเลือดหลักที่หล่อเลี้ยงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวกรีก ซึ่งมันได้ปรากฏผ่านกิจกรรมและพิธีกรรมต่างๆ อาทิการแข่งขันด้านกีฬา การประกวดแต่งละครโศกนาฏกรรมในงานเทศกาลบูชาเทพไดโอนิซัสและวาทศิลป์ทางการเมือง ขณะเดียวกันอุปมาของความเป็น Apollonian กับ Dionysiac (Nietzsche, 1993:14) ซึ่งมีแรงบันดาลใจมาจากเทพเจ้าสำคัญของชาวกรีก มีความสำคัญในฐานะรากฐานที่มาและองค์ประกอบหลักของการสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะแขนงต่างๆของชาวกรีก อันเป็นการแสดงออกถึงเจตจำนงในการมีชีวิต (will to life) ไปพร้อมๆกับ

* ประวัติศาสตร์ของภูมิปัญญากรีกโบราณ ก่อนหน้าโสเครติสเป็นผลงานของนักปราชญ์ (wise man หรือ sophos) นิทเซเรียกโสเครติส ว่าเป็นนักปรัชญาคนแรกของกรีกโบราณ (the first philosopher)

** ในเรียงความขนาดสั้น Homer's Contest นิทเซอ้างอิงถึงแนวคิด Eris มีความหมายถึงความอิจฉา (envy) โดยมีแหล่งที่มาจากงานเขียนของกวีเฮสิออด (Hesiod) สิ่งที่นิทเซให้ความสนใจคือพยายามชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลและผลลัพธ์ในทางด้านบวกของความริษยา ที่กลายเป็นพลังขับ เป็นแรงกระตุ้นให้มนุษย์เกิดการดิ้นรนต่อสู้ ต้องการชิงดีชิงเด่นและเคลื่อนไหวเข้าสู่เวทีการแข่งขันกับผู้อื่น ซึ่งนิทเซพิจารณาว่าแรงขับของความอิจฉา คือรากฐานและเป็นที่มาของวัฒนธรรมการประชันแข่งขันให้อุบัติขึ้นกับชาวกรีก (agonistic culture)

สัญชาตญาณความเป็นกรีกเอาไว้ (Hellenic instinct) โดยแสดงผ่านผลงานทางศิลปะต่างอาทิ บทกวี ละครโศกนาฏกรรม ดนตรีและสถาปัตยกรรม

ในหนังสือ *The Birth of Tragedy* นิตเชล์งมีอิทธิพลต่อทฤษฎีละครโศกนาฏกรรม (tragic insight) ซึ่งนิตเชล์งถือว่าเป็นแหล่งของภูมิปัญญาหลักที่สำคัญของชาวกรีกเอาไว้ว่า "โศกนาฏกรรมคือต้นแบบของนักปรัชญา ผู้มีความเชื่อมั่นในทฤษฎี (theoretical optimist) และมีความเชื่อมั่นในพลังอำนาจของความรู้ว่าเป็นยาวิเศษที่ใช้รักษาความเลวร้าย ความโง่เขลาและมายาคติต่างๆของมนุษย์ได้ โดยนับตั้งแต่โศกนาฏกรรมเป็นต้นมา วิชาชีวิต (dialectic) และแนวคิดในเชิงเหตุผลกลไก (mechanism of concept) ถูกยกย่องในฐานะกิจกรรมที่สูงส่ง เรียกขานกันว่าพรสวรรค์ ที่ได้รับการชื่นชมให้อยู่เหนือพรสวรรค์อื่นๆ" (Nietzsche, 1993:74)

จากแนวคิดดังกล่าวโศกนาฏกรรม จึงถูกนิตเชล์งนำมาซ้ำและวิเคราะห์ว่าเป็นนักปรัชญาคนแรกที่เป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาเอาความเสื่อมมาสู่อารยธรรมกรีกโบราณ (first decadent) นิตเชล์งมีอิทธิพลต่อทฤษฎีโศกนาฏกรรม ผ่านการพิจารณาจากคุณสมบัติในตัวโศกนาฏกรรม หลังจากนั้นได้เชื่อมโยงไปสู่แนวคิดที่เขานำเสนอแก่ผู้คนในนครรัฐเอเธนส์ ด้วยเนื้อหาความคิดมีความแตกต่างไปจากนักปราชญ์ก่อนหน้าอย่างชัดเจนเอาไว้ว่า "โศกนาฏกรรมพื้นเพเป็นสามัญชน มาจากกำเนิดที่ต่ำต้อย ได้รับการศึกษามาเพียงเล็กน้อย นำเสนอความคิดที่เป็นปฏิปักษ์ขัดแย้งกับวัฒนธรรม ศิลปะและวิทยาศาสตร์ธรรมชาติรวมไปถึงระบอบประชาธิปไตยของนครรัฐเอเธนส์ที่กำลังเบ่งบานอยู่ในเวลานั้น...นอกจากนี้โศกนาฏกรรมในฐานะเป็นนักปรัชญาชีวิตคนแรก (lebensphilosoph) เขาเสนอให้ความสำคัญกับการมีชีวิต ที่ต้องดำเนินไปอย่างมีสำนึก ปฏิบัติตามค่านิยมของวัฒนธรรม การดำเนินชีวิตบนเส้นทางสายกลางพร้อมทั้งสติปัญญาที่อยู่ในรูปแบบของความรู้และเหตุผล" (Nietzsche, 2001:143-145) แนวคิดดังกล่าวของโศกนาฏกรรมที่จัดให้ปัญญามาจากเหตุผล ดำเนินไปในลักษณะตรงกันข้ามกับนิตเชล์งที่ตั้งอยู่บนฐานความคิดที่ว่าปัญญามาจากความรู้ไร้เหตุผล (wisdom from irrational)

* คุณลักษณะในความเป็น Apollonian คือตัวแทนของความฝัน ความมีรูปแบบ เหตุผลและความเป็นปัจเจกบุคคล (principium individuationis) รวมทั้งความมีวิสัยทัศน์ (vision) อันจะเป็นที่มาของการสร้างสรรค์ผลงานในทางทัศนศิลป์ (visual arts) อย่างสถาปัตยกรรมและจิตรกรรม ส่วนความเป็น Dionysiac คือตัวแทนของความไร้ระเบียบ ความปิติตื่นเต้นจนไม่สามารถควบคุมสติอารมณ์ได้ (intoxication) และเป็นที่มาของการหลอมรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวระหว่างตัวศิลปินกับผลงานทางศิลปะ ที่ปรากฏผ่านดนตรี การเต้นรำและกวีนิพนธ์

นอกจากการเชื่อมโยงการดำเนินชีวิตเข้ากับความรู้ในเชิงเหตุผลแล้ว โสเครตีสยังให้ความสำคัญกับ “คุณธรรม” ในฐานะอุดมคติสูงสุดของมนุษย์ ความเชื่อในลักษณะดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกับความคิดของศาสดาทั้งหลายว่า คุณธรรมเป็นสิ่งที่สามารถสั่งสอนและปลูกฝังกันได้ ซึ่งนิทเช ได้วิพากษ์ความผิดพลาดของโสเครตีสมาจากแนวคิดที่ว่า “บาป (ความผิดพลาด) ทั้งหมดทั้งปวงมาจากการที่บุคคลผู้หนึ่งมีความโง่เขลาเป็นเจ้าเรือน ในอีกด้านหนึ่งผู้ที่มีคุณธรรมเท่านั้นจึงจะประสบกับความสุข นอกจากนี้ยังมาจากการนิยามว่าคนดี เป็นคนคนเดียวกับคนที่มีความสุขและคนที่มีสติปัญญา” (Nietzsche, 1968:101) ความพยายามตั้งคำถาม ทำการตรวจสอบไปตลอดจนถึงการสร้างความรู้และคุณธรรมที่เน้นในเรื่องของความพอดีและความยุติธรรมให้เกิดขึ้นกับจิตวิญญาณ ที่จะนำมาถึงการมีชีวิตที่ดีและมีความสุขของโสเครตีสนั้น กลับถูกทางด้านนิทเชเปรียบเปรยและวิพากษ์มันว่าเป็นการตัดเอา “ศิระของนักวิทยาศาสตร์มาใส่บนหัวลิง” (Lampert, 1996:199)

นิทเชได้ประเมินและให้คุณค่ากับนักปรัชญา จนถึงแนวคิดทางปรัชญาก่อนหน้าโสเครตีสว่าเป็น “นักปรัชญาต้นแบบ” (archetypal philosophers) กล่าวยกย่องชื่นชมในสถานะ “ปรัชญาของรัฐบุรุษ” (philosophy of statesmen” (Nietzsche, 1993:132) ในฐานะผู้ที่เชื่อมโยงและประสานทฤษฎีกับการปฏิบัติเข้ามาไว้ด้วยกัน มีบุคลิกภาพลักษณะนิสัยที่กลมกลืนไปกับความคิดหรือหากกล่าวในอีกนัยหนึ่งก็คือความเป็นโลกทัศน์และชีวทัศน์สามารถเดินทางไปด้วยกันดังจะเห็นได้จากตัวอย่าง การเป็นทั้งนักปรัชญาไปพร้อมกับการเป็นนักประดิษฐ์ นักเดินเรือ ผู้ปกครองและผู้ก่อตั้งอาณานิคมอยู่ในตัวคนคนเดียวกันเหมือนดังที่นิทเชบรรยายคุณลักษณะเอาไว้ว่า “นัก

* นิทเชเปรียบเทียบนักปรัชญาต้นแบบ ว่าถูกสกัดมาจากหินก้อนเดียวกัน (hewn from one stone) เป็นนักปรัชญาที่แนวคิดมีความเป็นต้นแบบ (original conception) และบ่งบอกถึงความเป็นนักปราชญ์ในตัวเอง (genuine discoverers) อันเป็นผลผลิตและการรังสรรค์ที่สะท้อนให้เห็นถึงเนื้อแท้ของความเป็นชาวกรีกในฐานะชนชาติผู้ให้กำเนิดปรัชญา โดยรายชื่อของนักปรัชญาประกอบด้วย Pythagoras, Heraclitus, Empedocles, Parmenides, Democritus และ Protagoras ทางด้าน Eduard Zeller อธิบายคุณสมบัติของนักปรัชญากลุ่มดังกล่าวเอาไว้ว่า ประกอบขึ้นด้วยสมาชิก 22 คน รวมทั้ง ‘ผู้รู้ทั้งเจ็ด’ (Seven Sages) นำเสนอผลงานในลักษณะการเขียนเป็นสุภาษิตสั้นๆ (proverbial wisdom) ยกตัวอย่างเช่น ‘know thyself, nothing in excess’ อันเป็นการสะท้อนให้เห็นถึง ความรู้ที่ได้รับมาจากการใช้ชีวิตเดินทางและสัมผัสกับประสบการณ์ต่างๆ โดยตรง ซึ่งตรงกันข้ามกับ โสเครตีสและเพลโต ที่ความรู้มาจากการนั่งถกเถียงและหักล้างกัน จึงเป็นความรู้ในเชิงทฤษฎี อีกทั้งตัวของเพลโตเองก็เป็นนักปรัชญาที่เขียนหนังสือออกมามากมาย (โปรดดู Eduard Zeller, *Outlines of the History of Greek Philosophy*. Translated by L.R. Palmer, (New York:Meridian Book, 1955), pp.32-36.

ปรัชญากรีกก่อนหน้าโสเครตีส คือนักปรัชญาที่แท้จริง (real philosophers) เป็นผู้ที่ดีุดขับคุณลักษณะของความเป็นกรีกเอามาไว้ในตัว เปรียบพร้อมด้วยคุณสมบัติของการเป็นบุคคลผู้สูงศักดิ์ ใช้ชีวิตเดินทางท่องเที่ยวแยกตัวเองออกมาจากกิจการของรัฐและประชาชน" (Nietzsche, 1968:240)

การสร้างและประเมินคุณค่าใหม่ให้กับนครรัฐเอเธนส์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปแบบการสนทนาในลักษณะวิภาษวิธี (dialectic) ของโสเครตีส เป็นสิ่งที่นิตเชวิเคราะห์ว่า ได้มีส่วนสำคัญในการทำลายรสนิยมอันสูงส่งของชาวเอเธนส์ที่ดำเนินมาก่อนหน้าโสเครตีสผ่านเหตุผลที่ว่า "ด้วยรูปแบบของการวิภาษวิธีคือวิถีทางทำให้สามัญชนก้าวขึ้นมาโดดเด่น แต่ในทางกลับกันมันคือความพ่ายแพ้ของผู้ที่มีรสนิยมอันสูงส่ง ที่เคยดำเนินอยู่ภายใต้บุคลิกลักษณะการสงบถ้อยคำ ไม่ใช่บุคคลประเภทที่พูดพลาถัม วิพากษ์คำทอและไม่เขียนงานพรรณนาอย่างยัดเยียด ทำให้สังคมชั้นสูงในเอเธนส์ก่อนหน้าโสเครตีสพิจารณาบุคลิกภาพ ในแบบนักวิภาษวิธีว่าเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจ มองผู้ที่เป็นนักวิภาษวิธีในฐานะตัวตลก การเลือกใช้วิภาษวิธีจะเกิดขึ้นเมื่อไม่มีหนทางอื่นให้เลือกใช้ ขณะเดียวกันวิภาษวิธีนำมาถึงการไม่ไว้ใจและถือเป็นการเอาใจของบุคคลผู้ที่ไม่มีความอื่นหลงเหลืออยู่ในครอบครอง ซึ่งก็คือเครื่องมือของผู้ที่อ่อนแอและมีฐานะทางสังคมที่ด้อยกว่า" (Nietzsche, 1990:39-44)

นิตเชตั้งข้อสังเกตถึงการที่วิภาษวิธีถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการต่อสู้ทางการเมือง ของผู้ได้การปกครองภายใต้รูปแบบที่ว่า "ฝูงชนประสพชัยชนะด้วยวิธีการวิภาษวิธี วิภาษวิธีถูกนำมาใช้เป็นศาสตราวุธของคนอ่อนแอไร้หนทางต่อสู้ จึงพิจารณาได้ว่าเป็นการปลดปล่อยพลังความแค้นและความเกรี้ยวกราด" (Nietzsche, 1968:236) จากปรากฏการณ์ทางการเมืองดังที่ได้กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่าวิภาษวิธี คือต้นธารที่ได้นำมาสู่การพูดจาถกเถียง การอภิปรายกันของนักการเมือง ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยในแบบรัฐสภาที่กำลังเป็นอยู่และยังถือได้ว่าเป็นการปูทางให้กับการต่อสู้ทางการเมืองในรูปแบบของมวลชน ที่ใช้การรวมตัวเพื่อเคลื่อนไหวเรียกร้องทำการเจรจาและต่อรองเอากับฝ่ายผู้ปกครอง

เพลโตเป็นผู้ที่รับและสืบทอดมรดกทางความคิดรับเอาภูมิปัญญาโดยตรงมาจากโสเครตีส ในฐานะผู้เป็นอาจารย์และเมื่อได้พิจารณาลึกลงไปในรายละเอียดสำหรับเพลโตแล้ว นิตเชได้วิเคราะห์ด้วยการกล่าวถึงเพลโตในฐานะเป็นนักปรัชญาคนแรกของกรีก ที่นำเอาความคิดของนักปรัชญากรีกก่อนหน้าเขามาผสมผสานเข้าด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทฤษฎีของแบบ (theory of the Ideas) ที่สร้างมาจากการเอาแนวคิดของโสเครตีส (Socrates) ไพธาโกรัส (Pythagoras) และเฮราคลิตัส

(Heraclitus) มาสังเคราะห์รวมไว้ในที่เดียวกัน (Nietzsche, 2001:5) เพลโตจึงเป็นนักคิดคนแรกที่ เออร์วิน โรดท์ (Erwin Rodhe) เพื่อนสนิทของนิทเซชันานามให้ว่าเป็นผู้ที่นำหดยืดของต่างชาติเข้ามาผสมปนเปื้อนให้กับสายเลือดของชาวเอเธนส์ (Dodds, 1968:40) อันมีรายละเอียดประกอบขึ้นด้วยแนวคิดเรื่องชีวิตอันเป็นอมตะภายหลังความตายของชาวอีิปต์ ลัทธิไพธาโกเรียน (Pythagorean) และลัทธิโอฟิสต์ (Orphic) ที่คำสอนมุ่งเน้นไปยังการแยกร่างกายออกจากจิตวิญญาณ อีกทั้งเรื่องความเป็นอมตะของจิตวิญญาณที่จะนำไปสู่การสร้าง พร้อมกับการแสวงหาโลกที่อยู่เหนือผัสสะของมนุษย์ อันนำไปสู่การปฏิเสธในแบบที่ตั้งข้อรังเกียจกับร่างกายและชีวิต (asceticism) (Zeller, 1955:33) แนวคิดในลักษณะดังกล่าวนอกจากจะเป็นแนวคิดที่มีความเบี่ยงเบนออกไปจากภูมิปัญญาชาวกรีกที่มีมาก่อนหน้าแล้ว นิทเซชันได้สรุปว่าแนวคิดของเพลโตยังดำเนินไปในลักษณะที่ต่อต้านและเป็นปฏิปักษ์กับภูมิปัญญาที่รุ่งรอยของชาวกรีกอีกด้วย (anti-Hellenic) (Nietzsche, 1968:232)

ในหนังสือ *The Pre-Platonic Philosophers* นิทเซได้แบ่งช่วงเวลาของภูมิปัญญากรีกโบราณ ก่อนหน้าโสเครติส และเพลโต (preliminary stage of philosophy) ออกเป็นสามช่วง ได้แก่ 1. ช่วงของเทพปกรณัม (mythical) 2. ช่วงของสุภาษิต (sporadic-proverbial) 3. ช่วงของนักปราชญ์ (the wise man) และให้ความสำคัญกับการปรากฏตัวของโสเครติสและเพลโตในฐานะการเป็นนักปรัชญา ถือเป็นจุดเปลี่ยนแปลงในทางภูมิปัญญา โดยนำเสนอแนวคิดที่มีความแตกต่างสามารถแยกตัวเองออกมาจากภูมิปัญญาที่มีมาก่อนหน้าอย่างชัดเจน แต่สำหรับนิทเซเขาได้พิจารณาการปรากฏตัวของนักปรัชญาอย่างโสเครติสและเพลโต นำมาสู่ปรากฏการณ์อาการของความเสื่อมในภูมิปัญญากรีก

นิทเซชื่นชมและยกย่องภูมิปัญญาของชาวกรีก โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกิดขึ้นในนครรัฐเอเธนส์ ดำเนินอยู่ในช่วงระยะเวลาระหว่างศตวรรษที่หกและห้าก่อนคริสตศักราช หรือก่อนสงครามเปอร์เซียซึ่งนับเป็นยุคทองในอีกชื่อเรียกหนึ่งว่ายุคของโศกนาฏกรรม (tragic age) ที่นิทเซได้บรรยายเอาไว้ว่า เป็นชั่วโมงอันดิเล็คที่เคยอุบัติขึ้นมาของมนุษยชาติ ยุคสมัยอันยิ่งใหญ่ของอัจฉริยะ ความสำเร็จและความสมบูรณ์ที่เกิดจากการสร้างสรรค์ ภูมิปัญญาอันล้ำลึกปรากฏให้เห็นทั้งในทางศิลปะ วัฒนธรรม ปรัชญา การทหาร รวมไปถึงการเมืองการปกครองและเป็นที่น่าสังเกตว่าความยิ่งใหญ่ดังกล่าวถูกขับเคลือนด้วยพลังความสมบูรณ์ทางศิลปะและวัฒนธรรมที่เป็นของนครรัฐเอเธนส์เอง ซึ่งความยิ่งใหญ่ของนครรัฐกรีกในช่วงดังกล่าวเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับยุคต่างๆแล้ว ยุคต่างๆทั้งหลายเป็นเพียงแค่ว่าภาพที่ลอกเลียนและคัดลอกมาในแบบเลียนรายนเท่านั้น (โปรดดู Friedrich Nietzsche, *Philosophy and Truth: Selections from Nietzsche's Notebooks of the Early 1870's*, edited and translated by Daniel Breazeale. (New Jersey: Humanities Press International, Inc, 1990), pp.xli-xlii.

ในฐานะผู้ให้กำเนิดแนวคิดในเชิงอุดมคตินิยม (Idealism) ที่นำเสนอในรูปทฤษฎีของแบบ (idea of Form) การแสวงหาสภาวะอุตรภาวะ (transcendental) ถูกนิทเซ่พิจารณาตีความว่าเพลโต เป็นนักอุดมคติผู้ฉ้อฉล (ideal swindle) (Nietzsche, 1990:118) นำมาถึงการทำลายแรงขับตาม สัญชาตญาณ (drive) ที่ถือเป็นพลังพื้นฐาน (basic force) กลายมาเป็นผู้ที่ไม่กล้าเผชิญหน้ากับ โลกของความเป็นจริง ทำให้ต้องสร้างโลกที่ตัวเองสามารถหลบหนีเข้าไปอยู่อาศัยได้ ซึ่งตัวอย่าง หนึ่งของการต่อสู้และปฏิเสธโลกความเป็นจริงของเพลโต สามารถดูได้จากการวิพากษ์และห้าห้า ทางความคิดกับขบวนการโซฟิสต์ (Sophistic Movement) ในนครรัฐเอเธนส์ ที่นิทเซ่ถือว่าเป็น ภาพลักษณ์ของวัฒนธรรมในแบบสังคมนิยม (realist culture)

ถึงแม้ว่าความรุ่มรวยและความหลากหลายในทางภูมิปัญญาไปจนถึงวัฒนธรรมของกรีก ได้ถูกขบวนการโซฟิสต์และเพลโตทำลายลงไป แต่หากพิจารณาในอีกด้านหนึ่งกลับมีพลวัตเกิดขึ้น ดังที่นิทเซ่บรรยายเอาไว้ว่า "ขบวนการโซฟิสต์ยังคงลักษณะของความเป็นกรีกอยู่ ถึงแม้ว่าตัวของ มันได้บังเกิดขึ้นในช่วงของการเปลี่ยนผ่าน ในช่วงที่ผู้คนในนครรัฐบังเกิดความสูญเสียศรัทธา จาก สิ่งที่เคยมีอยู่ทั้งในด้านของความมีเอกลักษณ์ทางศิลปะและวัฒนธรรม อันเป็นผลมาจากการ เดินทางแลกเปลี่ยนทางด้านวัฒนธรรมและที่หลีกเลี่ยงไม่ได้คือการเป็นสังคมเปิดของนครรัฐ เอเธนส์เอง ทำให้ความดีและความชั่วร้ายที่มีแหล่งกำเนิดต่างกันมาปะปนกัน ส่งผลต่อค่านิยม แนวคิดทางศีลธรรม คุณธรรม ขณะที่พรหมแดนเส้นแบ่งระหว่างความดีและความชั่ว การแบ่งแยก ความรู้กับความคิดเห็นเริ่มที่จะไม่มีความชัดเจน นี่คือนิสัยที่ใช้อธิบายขบวนการโซฟิสต์ ขณะที่นัก ปรัชญา คือฝ่ายปฏิบัติที่ผู้มองเห็นรากฐานของความเสื่อม ทั้งความเสื่อมในแง่ความเป็นสถาบัน ความเสื่อมของอำนาจผู้ปกครอง ที่ไม่อาจทำหน้าที่ชี้แนะความถูกต้องและดำรงความชอบธรรม เอาไว้ ส่งผลให้ฝ่ายนักปรัชญาหาทางออกด้วยการเดินทางไปยังดินแดนใหม่ ๆ มุ่งศึกษาวรรณกรรม และศาสนาในต่างแดนเพื่อหวังว่าจะค้นพบอำนาจ ความรู้และแนวคิดใหม่ๆ เขาปรารถนาจะสถาปนา นครรัฐในอุดมคติ ซึ่งตัวมันได้ผ่านพ้นไปแล้ว (เหมือนกับกรณีที่ชาวยิวได้นิยามตัวเองว่าเป็นกลุ่มคน ที่พระเจ้าเลือกสรรภายหลังการตกเป็นทาส) สำหรับเพลโตภูมิปัญญาใหม่ที่น่าสนใจแก่ชาวนครรัฐ

ในหนังสือ Twilight of the Idols นิทเซ่เขียนในเชิงเยาะเย้ยการแสวงหาภูมิปัญญาของทั้ง โสเครตีสและเพลโต เอาไว้ว่า ไม่แตกต่างไปจากการปรากฏตัวของเหล่าคนเร่ที่บินว่อนอยู่เหนือซากสัตว์ อันมีนัยบ่งบอกว่าการ เกิดขึ้นของนักปรัชญาและแนวคิดต่างๆ ที่ตามมา คือสัญญาณร้ายบ่งบอกถึงวิกฤตการณ์ ความเสื่อมและปัญหา ต่างๆที่กำลังคืบคลานมาสู่สังคมการเมืองนั้นๆ เนื้อหาการอุปมาในลักษณะดังกล่าวของนิทเซ่ อาจนำไปเทียบเคียง กับคำกล่าวของเฮเกิล (Hegel) ที่กล่าวถึงนักปรัชญาเอาไว้ว่า "นักปรัชญาคือจิตสำนึกอันเลวร้ายของยุคสมัย ตัวเอง" (the philosopher is the bad conscious of their time)

เอเธนส์คือการแยกสัญชาตญาณออกจากจิตวิญญาณของนครรัฐ จากวัฒนธรรมการแข่งขัน จากประสิทธิภาพทางการทหาร จากศิลปะและความเป็นสุนทรีย์ภาพ จากความเป็นเทพปรกรณ์ จากความเชื่อในประเพณีและบรรพบุรุษ เฟลโตเป็นผู้ที่ล่อลวงและทำลายความสูงส่งและสูงศักดิ์ของนครรัฐเอเธนส์ ทำให้วิภาษวิธีกลายเป็นเรื่องปกติในชีวิตประจำวัน เฟลโตคือนักคิดผู้มีความลึกซึ่งมีความมุ่งมั่นปรารถนาทุกสิ่งที่สามารถใช้ทำลายความเป็นกรีก” (Nietzsche, 1968:231-239)

ความเสื่อมอันมีที่มาจาก การปฏิเสธแรงขับตามสัญชาตญาณ ที่เคยเป็นพื้นฐานของการก่อกำเนิดความรุ่มรวยและสร้างความหลากหลายในภูมิปัญญาอันแสดงถึงความเป็นกรีก จากน้ำมือของโสเครตีสและเฟลโต ลงมือกระทำผ่านแนวคิดทฤษฎีของเหตุผล (tyrant of reason) การบุชายกย่องผู้มีความรู้ (theoretical man) รวมไปถึงภูมิปัญญาและคุณธรรมต้องมีฐานที่มาจากความรู้เท่านั้น (knowledge) ทั้งที่ก่อนหน้านี้จะเกิดการเปลี่ยนแปลงแนวคิดดังกล่าวของชาวกรีกโบราณ (mythos to logos) ความรู้และความคิดต่างๆ ดำเนินอยู่ภายใต้ความเข้าใจและการอธิบายผ่านองค์ความรู้ในแบบเทพปรกรณ์ ที่ถือเป็นกระบวนทัศน์หลัก (paradigm) ของชาวกรีก แต่กระบวนทัศน์ดังกล่าวกลับถูกเฟลโตประนามว่าเป็นสิ่งที่ไม่มีความเหตุผล (irrational) ไม่สามารถอธิบายสิ่งที่ตัวเองมีความเชื่อหรือลงมือกระทำอยู่ได้ ขณะที่ความรู้เป็นเรื่องของการใช้ปัญญา การใช้เหตุผลมาอธิบายความเชื่อ เฟลโตได้ยกตัวอย่างบุคคลที่เป็นนักพยากรณ์ (prophets) และกวี (poets) ว่าเป็นบุคคลที่มีความคิดเห็นอธิบายไม่ได้ เหมือนกับมีเทพเจ้ามาสิงสู่อยู่ในร่าง ดำรงตนไม่อยู่ในร่องในรอยและไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ปลดปล่อยอำนาจภายนอกไหลเข้ามาสู่ตัวโดยไม่มีการตรวจสอบและควบคุม เฟลโตเรียกขบวนการนี้ว่าได้รับ “แรงบันดาลใจ” (inspiration) และ “ความบ้าคลั่ง” (divine madness) *

* ไพรศุราชละเอียดคิทธิพลของเฟลโตกับการเปลี่ยนแปลงแนวคิดทางด้านจิตวิญญาณของชาวกรีก ได้ในบทที่สาม “เฟลโตกับความรู้และตัวตนในการเมืองของจิตวิญญาณ”

2. รุสโซและแนวคิดในเชิงอรรถประโยชน์นิยม

ในฐานะของตัวแทนความเสื่อมสมัยใหม่

นิทเซอร์อธิบายบรรยายากาศทางภูมิปัญญาของยุโรป ในช่วงศตวรรษที่สิบเจ็ดถึงสิบเก้า^{**} ดำเนินอยู่ภายใต้กระบวนทัศน์พร้อมแนวคิดหลักที่มุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับสิ่งที่เรียกว่า เหตุผล (reason) จิตใจ (spirit) และเจตจำนง (will) โดยนักคิดคนสำคัญที่ถือเป็นตัวแทนของ ศตวรรษต่างๆ ได้แก่ เรเน เดสคาร์ท (Rene Descartes) เมื่อง ซ้าค รุสโซ (Jean Jacques Rousseau) และอาร์เธอร์ โชเพินฮาวเออร์ (Arthur Schopenhauer) ตามลำดับ ซึ่งนิทเซอร์ขยาย จิตวิญญาณในศตวรรษที่สิบแปดเอาไว้ว่า “ศตวรรษที่สิบแปดโดนครอบงำจากความเป็นอิสตรี จิตใจอัดอั้นไปด้วยความเหี้ยมกระหือหรือแตกดับสิ้นเชิง มีจิตใจอันพร้อมจะตอบสนองสิ่งที่ตัวเองอยาก และปรารถนา ในขณะที่เดียวกันก็พร้อมใช้มันทำลายอำนาจที่ชอบธรรม” (Nietzsche, 1968:59)

ความสำคัญของรุสโซในฐานะนักปรัชญาการเมืองคือความพยายามคิดเพื่อจะแก้โจทย์ ปัญหาปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ ซึ่งรุสโซเองได้นิยามปัญหาและความเลวร้ายต่างๆทางการเมือง และสังคมสมัยใหม่ว่า มีสาเหตุมาจากการที่ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ถูกบงการและครอบงำ ด้วยเรื่องเงินและการค้าแทนที่เรื่องของคุณธรรม จริยธรรมและมารยาทอันดีงามที่เคยมีอยู่อย่าง อุดมสมบูรณ์ในแนวคิดของปรัชญาการเมืองสมัยโบราณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณธรรมกับความเป็น

^{*} ผู้ศึกษามีความคิดว่าแนวคิดต่างๆที่นิทเซอร์ นำเสนอแก่ผู้อ่านของเขามีนิยแฝงเอาไว้ด้วยความพยายามที่จะเอาชนะ ความเสื่อมที่กำลังเกิดขึ้นในยุคสมัยใหม่อันเป็นช่วงระยะเวลาที่ความเสื่อมสืบคลานเข้ามาสู่ปริมณฑลต่างๆของ มนุษย์ไม่ว่าจะเป็นด้านศิลปะ วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ ปรัชญา ธรรมชาติ สังคมและการเมืองการปกครอง ซึ่งผู้ ศึกษาเองพิจารณาว่าระบอบการปกครองในรูปแบบเสรีนิยมประชาธิปไตย (Liberal Democracy) อันเป็นหัวข้อที่ ได้ทำการศึกษาไว้ คือรูปแบบและอาการหนึ่งที่แสดงออกถึงความเสื่อมในยุคสมัยใหม่

^{**} ช่วงศตวรรษที่สิบเจ็ดถึงสิบเก้าถูกนิทเซอร์ จัดประเภทให้เป็นช่วงสมัยใหม่ (modern age) โดยมีจุดเริ่มต้นที่ การปฏิรูปทางศาสนาในยุโรป (Reformation) อันเป็นที่มาของการคืนชนต่อสู้เพื่อแสวงหาเสรีภาพของปัจเจก บุคคล (freedom) เพื่อปลดปล่อยตัวเองจากการตีความของศาสนาจักรที่นิทเซอร์ให้ความหมายเอาไว้ว่า ‘ทุกคนมี ความรับผิดชอบชั่วดีเป็นของตัวเอง’ (everybody his own priest) หลังจากนั้นก็ได้ผ่านเข้ามาสู่ยุคแห่งความรู้แจ้งทางปัญญา (Enlightenment) และมาสิ้นสุดลงในการปฏิวัติฝรั่งเศส (French Revolution) ที่เป็นเนื้อดินอัน อุดมสมบูรณ์ให้กับแนวคิดว่าด้วยความเสมอภาค (equality) ได้หยั่งรากแก้วของมันลงไป (โปรดดูการวิเคราะห์ ในลักษณะดังกล่าวได้ใน J.G. Merquior, Liberalism: Old & New. (Boston: Twayne Publishers, 1991.).pp.15-36.

พลเมืองของนครรัฐเอเธนส์ (Strauss, 1953: 252-254) รุสโซกล่าวเปรียบเทียบผู้คนสมัยใหม่ว่า มีระดับของความเป็นสัตว์เศรษฐกิจอยู่สูง มัวแต่หมกมุ่นและคำนึงถึงแต่เรื่องผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าการเป็นสัตว์การเมือง มีความแตกต่างไปจากพลเมืองชาวกรีกโบราณที่อุทิศตัวเองให้ ความสนใจกับเรื่องราวสาธารณะ ซึ่งประเด็นที่รุสโซหยิบยกขึ้นมาวิพากษ์ได้นำมาสู่ปัญหาและความขัดแย้งระหว่างสองแนวคิดที่สำคัญได้แก่ “ความเป็นพลเมือง” (citoyen) กับ “ความเป็นปัจเจกชน” (un homme) (Lowith, 1991:235) ที่ยังคงเป็นปมปัญหาในทางปรัชญาการเมืองมาจนถึงยุคปัจจุบัน

นอกจากนี้การคิดแยกธรรมชาติออกจากสังคม (natural and society) ทำให้รุสโซเสนอทางออกให้กับปรัชญาการเมืองสมัยใหม่ ด้วยการสร้างจินตนาการย้อนกลับไปในสภาวะธรรมชาติของมนุษย์ (state of nature) ซึ่งรุสโซในบทบาทของการเป็นคริสโตเฟอร์ โคลัมบัสในทางปรัชญาการเมือง (Bloom, 1987:162) รุสโซได้ค้นพบว่าในสภาวะธรรมชาติคือสถานที่ที่มนุษย์ผู้อยู่อาศัยมีความเสมอภาคและเสรีภาพ มีความดี (natural goodness) และความสุข อย่างไรก็ตามมนุษย์ในสังคมการเมืองสมัยใหม่ ไม่สามารถที่จะย้อนกลับคืนไปยังวันขึ้นคืนสุข ที่อยู่ในสภาวะธรรมชาติได้อีกต่อไป ทางออกที่ยังคงหลงเหลือให้กับผู้คนในยุคสมัยใหม่เลือกก็คือการทำลายความเลวร้ายที่ได้บังเกิดขึ้นกับผู้คนและสังคมสมัยใหม่ ด้วยวิธีการล้มล้างแนวคิด สถาบันและตัวบุคคลที่รู้จักกันในนามของการปฏิวัติ

จากอิทธิพลทางความคิดของรุสโซ ที่ส่งผลต่อรูปแบบทางการเมืองสมัยใหม่ได้แสดงออกผ่านวิธีการปฏิวัติล้มล้างสถาบันทางสังคมการเมืองและผู้ปกครอง แนวคิดการเปลี่ยนแปลงสังคมผ่านรูปแบบการปฏิวัติ นิทเซมีความคิดต่อพฤติกรรมทางการเมืองในลักษณะดังกล่าวเอาไว้ว่า “ได้มีนักการเมืองและบุคคลผู้มีวิสัยทัศน์อันกว้างไกลทางสังคม ผู้ที่มีความเผด็จร่อนต้องการล้มล้างระเบียบทั้งหลายที่มีอยู่ ด้วยความเชื่อมั่นอย่างภาคภูมิใจว่าเทวสถานแห่งมนุษยนิยมจะถูกสถาปนาขึ้นมา แต่ในความฝันที่แฝงไว้ด้วยความอันตรายดังกล่าวมันส่งเสียงสะท้อนความเชื่อของบุคคลที่ชื่อรุสโซ ผู้ที่มีความเชื่อว่ามนุษย์มีความดีโดยธรรมชาติ หากแต่ความดีโดยธรรมชาตินั้นต่อมาถูกทำลายลงไป โดยความชั่วร้ายความเลวร้ายทั้งหลายทั้งปวงได้ถูกขี้ผึ้งไปที่สถาบันต่างๆ ไม่ว่าจะทางด้านวัฒนธรรม สังคม รัฐและการศึกษา อย่างไรก็ตามประสบการณ์จากประวัติศาสตร์ได้สอนให้มนุษย์เราเรียนรู้ว่าการใช้ความรุนแรงปฏิวัติโค่นล้มผู้ปกครองเท่านั้น ภายในเนื้อแท้จริงแล้วเป็นเพียงแค่การปลดปล่อยพลังอันแสนป่าเถื่อนและดุร้ายออกมาในลักษณะสะเปะสะปะ

ไร้ทิศทาง” (Nietzsche, 1994:220) ซึ่งพลังดังกล่าวอาจเรียกได้ว่าเป็นพลังที่ถูกปลุกขึ้นมาเพื่อใช้ในการทำลายล้างมากกว่าที่จะเป็นพลังในการสร้างสรรค์ ขณะเดียวกันก็เป็นความพยายามในการจ้องกล่าวโทษและเล่นงานเอากับผู้ปกครองและผู้ที่มีความสมบูรณ์อยู่เหนือกว่าตัวเองเท่านั้น

ความสำคัญของรุสโซ ในฐานะเป็นนักคิดที่ได้ปลุกฟื้นคืนชีวิตให้แก่จิตวิญญาณมนุษย์ใน ส่วนที่เรียกว่า “อารมณ์” (passion) (Strauss, 1953:252) ที่จะใช้มันเป็นเครื่องมือของความอยากและความปรารถนาของตัวเอง ให้ก้าวขึ้นมาโดดเด่นอยู่บนเวทีแห่งประวัติศาสตร์ภูมิปัญญาของมนุษยสมัยใหม่อีกครั้ง หลังจากที่มันเคยถูกห้ามและจัดเก็บเอาไว้หลังเวทีมาเป็นเวลาอันยาวนาน ปีกาจอแห่งอารมณ์ซึ่งเมื่อนำมารวมเข้ากับแนวคิดที่รุสโซมองว่าความดี ความมีคุณธรรมของมนุษย์โดนทำลาย โดนฉ้อฉลจากสถาบันและแนวคิดต่างๆของสังคมการเมือง การตีความดังกล่าวได้นำมาสู่ปรากฏการณ์ ในลักษณะของการปลุกระดมอารมณ์ของคนจำนวนมาก ให้ปลดปล่อยและปะทุอารมณ์แห่งความแค้นเคือง ความโกรธเกลียดในการตกเป็นเบี้ยล่าง อันได้เก็บสิ่งสมมาเป็นเวลานาน ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือทำการ (ปลดแอก) โค่นล้มจารีตประเพณี สถาบันต่างๆทางสังคมการเมืองและตัวผู้ปกครอง ด้วยข้อกล่าวหาว่าเป็นแหล่งที่มาของความชั่วร้าย ความอยุติธรรมและความผิดพลาดทั้งหลายทั้งปวงที่ได้กระทำและเกิดขึ้นกับผู้ได้ปกครอง**

* ตัวอย่างจากการปฏิวัติครั้งสำคัญที่เขย่าโลก ตั้งแต่การปฏิวัติฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1789 มาจนถึงการปฏิวัติในสหภาพโซเวียตรัสเซียและจีนในช่วงต้นศตวรรษที่ยี่สิบ ถูกเปรียบเทียบว่าเป็นเหล่าก่าที่นำมาใส่ในขวดใหม่ โดยเป็นเพียงแค่การเปลี่ยนแปลงตัวผู้นำทางอำนาจและจะติดตามมาด้วยการปกครองของยุคแห่งความสะพรึงกลัว (reign of terror)

** นิทเซ่มีความคิดเกี่ยวกับสภาวะในธรรมชาติของมนุษย์แตกต่างออกไปจากรุสโซ ซึ่งถือได้ว่าเป็นพื้นฐานและที่มาของการวิพากษ์แนวคิดทางการเมืองของรุสโซ นิทเซ่พิจารณาสภาวะในธรรมชาติของมนุษย์เป็นสภาวะที่ไร้ศีลธรรม (immoral) มนุษย์ดำรงอยู่ในฐานะการเป็นสัตว์นักล่า เอาชนะและทำลายล้างกันอยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้นธรรมชาติอันแท้จริงของมนุษย์ภายใต้สภาวะธรรมชาติคือ การแสดงออกและปลดปล่อยแรงขับที่จะมีอำนาจเหนือสัตว์อื่น (drive to dominate) ไม่ใช่แรงขับที่จะสร้างความเสมอภาค (drive to equality) ในแบบที่รุสโซอธิบายเอาไว้ นอกจากประเด็นดังกล่าวแล้วนิทเซ่พิจารณาว่าหนทางเดียวที่มนุษย์จะเข้าถึงสภาวะในธรรมชาติได้ มนุษย์จะต้องผ่านการต่อสู้ดิ้นรนที่ยาวนาน (long struggle) เพื่อที่จะกลับไปสู่ธรรมชาติของตัวเองอีกครั้ง ดังนั้นมนุษย์ไม่ได้อยู่ในสภาวะธรรมชาติเหมือนอย่างที่รุสโซกล่าวเอาไว้ นอกจากนั้นรุสโซมองความทุกข์ยาก ความลำบากเกิดขึ้นมาจากการฉ้อฉลของสถาบันทางสังคมและการเมืองต่างๆ แต่สำหรับนิทเซ่แล้วเขาคิดว่ามันมีที่มาจากที่มนุษย์เองมีจิตใจที่กรุณาเอื้ออาทรและทรงศีลทรงธรรมมากเกินไป (tender and moralized)

ความคิดของรุสโซในฐานะที่เป็นสาเหตุและแรงกระตุ้นผลักดันให้เกิดการปฏิวัติปลดแอกตัวเองของผู้คนจำนวนมากออกจากโครงสร้างสังคมเก่าที่มีกษัตริย์และขุนนางเป็นผู้ปกครอง หรือภายใต้รูปแบบระบอบการปกครองอภิชนาธิปไตย โดยมีตัวอย่างจากการปฏิวัติฝรั่งเศส ซึ่งต่อมาถูกนิเทศประเมินว่าเป็นเพียงแค่ การปลดปล่อยพลังความแค้นเคืองมุ่งหวังเพียงแค่การแก้แค้นเท่านั้น นิเทศแสดงความรู้สึกในเชิงที่สิ้นหวังกับปรากฏการณ์ของการเปลี่ยนแปลงจากพลังมวลชนเอาไว้ว่า “พลังในการโค่นล้มมาจากผู้คนที่ตัวเองกำลังหมดสิ้นเรี่ยวแรง ทำให้ไม่สามารถตั้งความหวังถึงผู้คนพวกนี้ว่าจะเป็นผู้สร้างองค์กร เป็นสถาปนิก ศิลปินนักสร้างและผู้มอบความสมบูรณ์แบบให้กับมนุษยชาติได้” (Nietzsche, 1994:221) นอกจากนี้การใช้กำลังความรุนแรงในการปฏิวัติ ผลที่เกิดขึ้นกลับกลายมาเป็นการบ่อนเซาะพลังความสามารถ ในการสร้างสถาบันและองค์กรที่ยิ่งใหญ่ทางสังคมการเมือง (grand organization)(Nietzsche, 1968:55) ที่นิเทศให้ความสำคัญในฐานะที่มันเป็นโครงสร้างหลักที่สำคัญของระบอบอภิชนาธิปไตย นิเทศได้ท้วงติงปรากฏการณ์ทางการเมืองดังกล่าวเอาไว้ว่า “รุสโซโหมนุษย์สมัยใหม่คนแรก บุคคลผู้มีอุดมคติและความสามารถอยู่ในตัวคนเดียว...และเหนือสิ่งอื่นใดข้าพเจ้ารังเกียจการมีศีลธรรมในแบบรุสโซที่เรียกขานกันว่าความจริงของการปฏิวัติ มันยังคงเป็นพลังอันรุนแรง เชิญชวนเอาทั้งสิ่งที่ตื่นเขินและความกึ่งดิบกึ่งดีให้เข้ามาเป็นพรรคพวกและเรื่องหลักการของความเท่าเทียมที่ข้าพเจ้าลงความเห็นว่ามันเป็นยาพิษที่มีพิษร้ายที่สุด โดยตัวของมันเองดูเหมือนว่าจะเทศนาสอนความยุติธรรม แต่ในความเป็นจริงแล้วกลับนำจุดจบมามอบให้ ก็คือความเสมอภาคกับคนที่เท่าเทียมกัน และความไม่เสมอภาคกับคนที่ไม่เท่าเทียมกัน เป็นสิ่งที่ดำเนินไปในทิศทางที่ตรงกันข้ามและขัดแย้งกับน้ำเสียงอันแท้จริงของความยุติธรรม ซึ่งก็คืออย่าพยายามสร้างความเท่าเทียมให้กับสิ่งที่ไม่มีความเท่าเทียมกัน” (Nietzsche, 1990:113)

* นิเทศได้เปรียบเทียบการปฏิวัติเพื่อปลดแอกตัวเองออกจาก โครงสร้างทางสังคมการเมืองแบบเก่า หรือภายใต้รูปแบบของการ โค่นล้มผู้นำผู้ปกครองที่เป็นกษัตริย์ เหล่าขุนนางและชนชั้นสูงจากการจูกฮือของมวลชนและชนชั้นล่าง เปรียบเสมือนกับการระเบิดปะทุของภูเขาไฟที่ได้พ่นลาวาออกมากวาดทำลายล้างสิ่งต่างๆที่ขวางทางอย่างไม่เลือกหน้า

** 'Equality for equals, inequality for unequals'-that would be the true voice of justice: and, what follows from it, 'Never make equal what is unequal'.

นอกจากนี้ นิตเชได้วิเคราะห์ประเด็นของการปฏิบัติและแนวคิดว่าด้วยความเสมอภาค โดยชี้ให้เห็นถึงเนื้อหาของมันก็คือเครื่องมือทางการเมืองของชนชั้นล่าง และมวลชนที่มีความริษยา รวมหมู่ได้รวมหัวกันใช้แนวคิดดังกล่าวมาเป็นข้ออ้าง เพื่อสร้างความชอบธรรมสำหรับการล้มล้าง ผู้ปกครองไปจนถึงระบอบการปกครองและสิ่งที่ทรงคุณค่าทางสังคมการเมือง นิตเชอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองดังกล่าวเอาไว้ว่า “ในยุโรปทุกวันนี้สรรพสิ่งทั้งหลายกลับตาลปัตรเมื่อเหล่าสัตว์ผู้ได้รับเกียรติและความเคารพ เมื่อนั้นความเสมอภาคของสิทธิสามารถแปรเปลี่ยน ไปสู่ความเสมอภาคในการทำความผิด ซึ่งข้าพเจ้าหมายความว่า การทำสงครามต่อต้านกับทุกสิ่งที่ประเสริฐ สิ่งที่มีความผิดแผกแตกต่างไปจากผู้คนส่วนใหญ่ รวมไปถึงการต่อต้านเหล่าอภิสิทธิ์ชน บุคคลผู้มีความสูงส่งเป็นมนุษย์ผู้อัดแน่นไปด้วยพลังความสามารถและอำนาจแห่งการสร้างสรรค์ ซึ่งถูกมอบหมายมาให้มีหน้าที่ความรับผิดชอบกระทำพันธกิจที่ยิ่งใหญ่ (Nietzsche, 1990:144)

นิตเชยังได้ทำนายถึงผลลัพธ์ต่างๆ ที่จะติดตามมาภายหลังจากการปฏิบัติเอาไว้ว่า “ในที่สุดผลของการปฏิบัติบังเกิดสิ่งที่เรียกกันว่า จีบจ่ายทางสังคม (the social hodgepodge) * นับตั้งแต่การสถาปนาความเสมอภาคในทางสิทธิ ความคิดที่เกิดขึ้นพร้อมกับความเชื่อในเชิงที่ว่ามนุษย์มีความเท่าเทียมกัน ซึ่งล้วนแล้วแต่นำมาสู่การให้กำเนิดสัญชาตญาณของความเสื่อม (ในลักษณะของบุคคลผู้อัดแน่นไปด้วยโทษอาชรมณ์ ผู้ที่มีความคับแค้นใจ ผู้มีแรงขับในการทำลายล้าง ลัทธิอนาธิปัตย์และสุนิยม) รวมไปถึงสัญชาตญาณในแบบทาส สัญชาตญาณของคนซึ่งฉลาด แกมโกง และสามานย์ โดยสิ่งเหล่านี้ถูกเก็บเอาไว้เป็นเวลานาน ได้เวลาปลดปล่อยตัวเองออกมาปะปนผสมอยู่ในโลหิตของทุกชนชั้นและเมื่อเวลาผ่านไปสองสามชั่วคนก็ไม่สามารถระบุและตระหนักถึงสายเลือดอันแท้จริงของตัวเองได้ ทุกสิ่งโดนหลอมละลายกลายเป็นมวลชน” (Nietzsche, 1968:461)

การวิเคราะห์อิทธิพลมรดกความคิดทางการเมืองของรุสโซ ช่วยให้เรามองเห็นภาพของการเชื่อมต่อสายโซ่แห่งการปฏิบัติของศีลธรรมแบบทาส ที่เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ยุคกรีกโบราณจากน้ำมือของโสเครตีส ผ่านคริสต์ศาสนาและการปฏิวัติฝรั่งเศสในปี ค.ศ.1789 ที่ได้เคลื่อนย้ายแนวคิดว่าด้วยความเสมอภาคของคริสต์ศาสนิกชนในอาณาจักรของพระเจ้ามาสู่ความเสมอภาคทางการเมืองและสังคม โดยนิตเชกล่าวในเชิงเปรียบเทียบและเชื่อมโยงยุคสมัยต่างๆเอาไว้ว่า “การปฏิวัติฝรั่งเศสเธอดำรงอยู่ในฐานะบุตรสาวของคริสต์ศาสนา ที่ถูกส่งมอบสัญชาตญาณในการต่อต้านเรื่องของการมีชนชั้นวรรณะ ลงมือทำทลายบุคคลผู้สูงศักดิ์และการเป็นปฏิปักษ์กับเหล่า

* มีนัยของการเป็นแหล่งรวมของสิ่งเล็กสิ่งน้อย ที่ไม่มีความสลักสำคัญมากนัก

อภิลิทธิชน (Nietzsche, 1968:111) สิ่งที่เกิดขึ้นในลักษณะที่ได้กล่าวมานั้น ส่งผลทำให้พลังความเคียดแค้นและโกรธเคืองของมวลชนและชนชั้นล่างของสังคม หรือในอีกนัยหนึ่งหากจะกล่าวในภาษาของนิทเซ่ก็คือพลังของบุคคลผู้ที่ป่วยไข้ ผู้ที่อ่อนแอกว่าได้รับชัยชนะกลายมาเป็นบรรทัดฐานมาอยู่ในฐานะพลังและรูปแบบหลักของการต่อสู้และขับเคลื่อนทางการเมืองสมัยใหม่ ที่จะปรากฏให้เห็นผ่านแนวคิดทางการเมืองต่างๆ อาทิประชาธิปไตย สังคมนิยม อนาธิปไตยและชาตินิยม (Pearson, 1994:66)

สำหรับนิทเซ่แนวความคิดของรูสโซ่ดังที่ได้กล่าวในเชิงวิพากษ์มานั้นส่งผลในลักษณะที่ก่อให้เกิดการเมืองของมวลชน เป็นพื้นฐานเชื่อมโยงไปสู่การมีรัฐบาลและผู้ปกครองที่เป็นเครื่องมือรับใช้ ภายใต้รูปลักษณะของการใช้อำนาจประโยชน์และสร้างความสุขให้กับผู้ได้ปกครองหรือคนจำนวนมาก ซึ่งแนวคิดในบทบาทหน้าที่ของรัฐบาลดังกล่าว ได้ถูกนำมาเสริมต่อด้วยแนวคิดในเชิงอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism) ที่เกิดขึ้นในยุโรปช่วงหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรมและได้กลายมาเป็นแนวคิดและนโยบายหลักที่สำคัญของรัฐบาลและผู้ปกครองในช่วงเวลาต่อมา

นิทเซ่วิพากษ์แนวคิดในเชิงอรรถประโยชน์นิยม ด้วยการขนานนามให้ว่าเป็น “ปรัชญาเจ้าของร้านค้า” (shopkeeper's philosophy) (Nietzsche, 1968:206) กำเนิดเกิดขึ้นมาโดยปราศจากเป้าหมายในเชิงอุดมคติใดๆมารองรับ เป็นแนวคิดที่ตอบสนองต่อความอยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งความปรารถนาของคนส่วนใหญ่ของสังคม ที่จะปรากฏออกมาในรูปของวัตถุสิ่งของจากลักษณะดังกล่าวทำให้นิทเซ่ตีความและวิเคราะห์แนวคิดในเชิงอรรถประโยชน์นิยม โดยจัดให้อยู่ในประเภทเดียวกับแนวคิดสุขนิยม (hedonism) และแนวคิดสุทรศนินิยม (optimism) ซึ่งนอกจากไม่สามารถสร้างความยิ่งใหญ่และนำพามนุษย์ไปสู่ความดีเลิศทางคุณธรรมได้แล้ว (human excellence) แนวคิดในเชิงอรรถประโยชน์นิยม ยังได้ลดทอนและมองข้ามปัญหาทางด้านความสัมพันธ์ในเชิงจริยธรรมและคุณธรรม รวมไปถึงความสลับซับซ้อนในรายละเอียดด้านต่างๆของสังคมการเมืองของมนุษย์ลงมาเหลือเพียงแค่เรื่องที่จะสร้างความสุข (pleasure) และหลีกเลี่ยงความทุกข์ยาก (pain) ให้กับคนหมู่มากของสังคมการเมืองเท่านั้น ซึ่งนิทเซ่ได้กล่าววิพากษ์เอาไว้ว่า “ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับตัวเองและกับบุคคลภายนอก อยู่เหนือกว่าปัญหาของความสุข ความทุกข์และการได้รับความสงสาร ส่วนนักปรัชญาทั้งหลายที่มี

* นิทเซ่ได้กล่าวในทำนองเปรียบเปรยความยิ่งใหญ่และความสำเร็จของมนุษย์เอาไว้ในหนังสือ *The Will to Power* ว่า “เคล็ดลับของความยิ่งใหญ่สมบูรณ์ที่สุดและมีชีวิตที่รื่นเริงที่สุด คือใช้ชีวิตอย่างอันตราย จงสร้างเมืองของท่านอยู่ใต้ภูเขาไฟวิซุเวียส (live dangerously! Build your cities under Vesuvius!)”

ความคิดออกมาในลักษณะดังกล่าวก็เรียกขานได้ว่าเป็นผู้ที่ไม่มีความประสีประสา (naivety) กับ "กรรมชีวิตเท่าไดนิก" (Nietzsche, 1990:156)

แนวคิดในเชิงอรรถประโยชน์นิยมสร้างแนวคิดให้กับรูปแบบและบทบาทหน้าที่ของความ เป็นรัฐสมัยใหม่ ซึ่งถูกลดทอนบทบาทลงโดยให้มีหน้าที่หลักในฐานะเผ่าดูแลให้ประชาชน ผู้อยู่ใต้ การปกครองภายใต้ภารกิจเพียงแค่การบำบัดทุกข์บำรุงสุข ดำเนินอยู่ในลักษณะที่นิทเซ่เรียกว่า "ก่อนหน้านี้หนึ่งในหน้าที่ของรัฐคือ การคาดคำนวณในเชิงอรรถประโยชน์ (calculating utility) แต่ ปัจจุบันได้นำมาปฏิบัติใช้ในแบบจริงจัง บทบาทหน้าที่อย่างใหม่ของรัฐ ส่งผลให้ยุคของพระราชากลายเป็นอดีต ที่ไม่มีคุณค่าและความสำคัญใดๆหลงเหลือให้กับผู้ใต้ปกครอง โดยภาพลักษณ์ของ พระราชาในฐานะผู้ปกครองในอุดมคติ ไม่มีหลงเหลืออยู่ในความคิดและจิตใจผู้ใต้ปกครองอีกต่อไป ผู้ปกครองเป็นเพียงแค่ช่องทางและเครื่องมือในการปกป้องและรักษาผลประโยชน์ของผู้ใต้ปกครองเท่านั้น" (Nietzsche, 1968:385)

การเล็งไปยังผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นตามมาของแนวคิดอรรถประโยชน์นิยม (consequence) ซึ่งอยู่ในลักษณะของการตัดสินใจและประเมินคุณค่า มีการคาดคำนวณเอาจากสิ่งที่จะบังเกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลลัพธ์ที่ออกมาในเชิงรูปธรรม สามารถนำมาปฏิบัติใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้คน จำนวนมากได้ ก็เท่ากับว่ายอมรับเอากับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า โดยไม่มีการตั้งคำถาม และข้อสงสัยใดๆขึ้นมา เพื่อทำการตรวจสอบถึงรากฐานความเป็นมา รวมไปถึงรูปแบบวิธีการของ ผลประโยชน์ที่ได้รับมาและที่สำคัญสำหรับการยอมรับรูปแบบดังกล่าวก็เท่ากับว่า มีความยินดีที่จะ ยอมรับเอาสิ่งต่างๆที่ฝ่ายผู้ปกครองหรือรัฐบาลมอบให้แก่ผู้ใต้ปกครอง ไม่ว่าจะ เป็นไปในรูปของ นโยบาย แนวคิดและอุดมการณ์ในทางสังคมการเมือง ขณะเดียวกันผู้ใต้ปกครองเองก็ตกอยู่ใน สถานะของการเป็นผู้ที่คอยแต่จะรับเอาสิ่งของต่างๆที่ผู้ปกครองมอบมา หรือรัฐบาลหยิบยื่นมาให้ ความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวมีผลทำให้บทบาทของรัฐบาลขยายใหญ่มากขึ้น ซึ่งนิทเซ่ได้ คัดค้านบทบาทที่ขยายใหญ่ ที่นำมาสู่การบดบังทำลายแง่มุมหรือมิติอื่นๆในทางสังคมวัฒนธรรม ของรัฐสมัยใหม่เอาไว้ว่า "รัฐ คือสัตว์ร้ายที่เลือดเย็นที่สุด ในเหล่าสัตว์ร้ายเลือดเย็นทั้งหลายทั้งปวง (state is the coldest of all cold monster) คนจำนวนมากได้ก่อกำเนิดและรัฐได้ถูกประดิษฐ์ ขึ้นมาเพื่อคนจำนวนมากเหล่านี้ แต่สิ่งที่เราได้เห็นคือวิธีการที่รัฐได้ล่องลอย กลืนกินและขบเคี้ยวคน จำนวนมากเหล่านี้อยู่ซ้ำแล้วซ้ำเล่า...ดั่งนั้นข้าพเจ้าขอกล่าวขานรัฐว่าเป็นสถานที่ซึ่งทุกคน ไม่ว่าจะ เลวหรือดีต่างได้ดื่มกินยาพิษ ได้สูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง และรัฐคือสถานที่ซึ่งชีวิตของ ผู้ใต้ปกครองถูกอัตวินิบาตกรรมไปที่ละน้อยๆ" (Nietzsche, 1968:75-77)

จากพื้นฐานของแนวคิดในเชิงอรรถประโยชน์นิยม ส่งผลให้อำนาจและบทบาทหน้าที่ของ ความเป็นรัฐสมัยใหม่ได้ขยายเพิ่มขึ้น สามารถนำไปสู่แนวโน้มของการมีรัฐบาลภายใต้รูปแบบการ

ปกครองที่ผู้ปกครองได้ใช้คนจำนวนมากมาเป็นรากฐานของการอ้างอิงและสร้างความชอบธรรมให้กับการปกครองของตัวเอง ในลักษณะที่เป็นการเมืองของการดูแลเอาอกเอาใจกับพลังมวลชนคนส่วนมาก ที่จะปรากฏให้เห็นทั้งในระบบเสรีนิยมประชาธิปไตย รวมไปถึงแนวคิดสังคมนิยมและเผด็จการในรูปแบบต่างๆ ซึ่งรูปแบบการเมืองในลักษณะทรราชย์ของเสียงส่วนใหญ่ (tyranny of majority) ดังกล่าวดำเนินอยู่ภายใต้การปฏิเสธและละเลยไม่ให้ความสำคัญต่อเสียงของคนส่วนน้อย ซึ่งสำหรับนิตเชแล้วคือกลุ่มคนพิเศษ ซึ่งพิจารณาได้ว่าเป็นส่วนสำคัญของระบอบการปกครอง (Nietzsche, 1994:210)

นอกเหนือไปจากอำนาจและบทบาทหน้าที่ของรัฐสมัยใหม่ ที่ได้เพิ่มและขยายออกไปอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน จากพื้นฐานแนวคิดในเชิงอรรถประโยชน์นิยมที่เน้นให้ความสำคัญกับผลลัพธ์และเมื่อนำมาเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคมการเมือง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นตามมาก็คือการสร้างความสัมพันธ์ในลักษณะ “ต่างตอบแทน” (reciprocity) ที่ตัวของมันเองได้ตอบสนองต่อแนวคิดในด้านความเสมอภาค อันพิจารณาได้ว่าเป็นแนวคิดที่เอื้ออำนวยให้กับคนจำนวนมากเกิดขึ้นตามมาอีกด้วย ซึ่งประเด็นดังกล่าวนิตเชตั้งข้อสังเกตไว้ว่า “ข้าพเจ้ารังเกียจความสามานย์ที่กล่าวว่า สิ่งที่ดีกับบุคคลผู้หนึ่งก็จะดีกับบุคคลคนอื่นด้วยเช่นกัน หรือถ้อยคำที่ว่า สิ่งใดที่ไม่อยากให้เกิดขึ้นกับเราก็คอย่าทำสิ่งนั้นกับผู้อื่น คำพูดเหล่านี้ล้นแล้วแต่ต้องการสร้างความสัมพันธ์ที่วางอยู่บนพื้นฐานของการรับใช้ซึ่งกันและกัน (mutual service)...ซึ่งความสัมพันธ์ในลักษณะต่างตอบแทนในความคิดของข้าพเจ้าแล้วมันคือความสามานย์โดยแท้และในความเป็นจริงแล้วสิ่งใดก็ตามที่ข้าพเจ้ากระทำลงไป คนอื่นไม่สามารถกระทำได้ในแบบเดียวกัน นอกจากนี้แล้วบุคคลไม่สามารถที่จะตอบแทนกลับคืนในสิ่งที่ผู้อื่นกระทำให้ได้ เพราะเนื่องจากบุคคลแต่ละบุคคลล้วนแต่มีความพิเศษเฉพาะตัว (unique) และพฤติกรรมหรือการกระทำก็มาจากความพิเศษเฉพาะตัว ซึ่งคำอธิบายดังกล่าวนี้ถือเสมือนรากฐานความเชื่อของชนชั้นสูงที่ได้แยกตัวเองออกจากมวลชน เนื่องจากมวลชนมีความเชื่อที่ว่าความเสมอภาคและการคำนึงถึงผลลัพธ์ที่จะได้ตอบแทนกลับมา คือความเท่าเทียมและต้องปฏิบัติให้อยู่ในลักษณะของการกระทำต่างตอบแทนเท่านั้น” (Nietzsche, 1968:489) สำหรับนิตเชการวิพากษ์โจมตีแนวคิดของความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในลักษณะต่างตอบแทน สามารถที่จะอ้างอิงไปถึงแนวคิดว่าด้วยความยุติธรรม ด้วยการเชื่อมโยงและอ้างอิงไปถึงเรื่องสิทธิตามธรรมชาติที่ปรากฏอยู่ในแนวคิดทางปรัชญาการเมืองโบราณ (classic natural right) ที่กำหนดให้แต่ละคนได้รับสิ่งต่างๆตามธรรมชาติความสามารถของตัวเอง ส่วนการที่มีแนวความคิดให้มนุษย์ทุกคนได้รับสิ่งต่างๆในแบบเท่าเทียมกัน ไม่แตกต่างกันย่อมนำมาถึงความยุติธรรม (Strauss, 1953:146-147)